

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

راهنمای برنامه تربیت

ویادگیری دوره پیش از

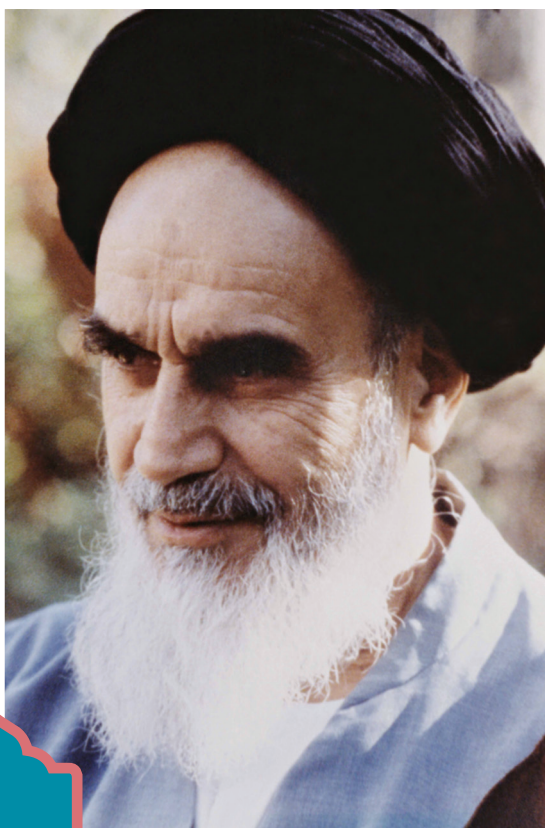
دبستان

گروه پژوهش، برنامه ریزی درسی
و تولید بسته های تربیت و
یادگیری

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی

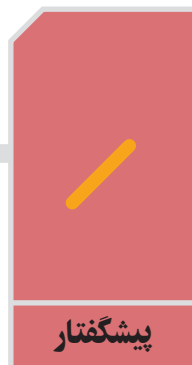
وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

«سند تحوّل یک ریل گذاری است؛ سند تحوّل می تواند آموزش و پرورش را به سرمنزل مورد نظر برساند... ابلاغ قدم اول است، باید کاری کنیم که این سند محقق شود... برای تحوّل آموزش و پرورش روحیه انقلابی لازم است. روحیه انقلابی یعنی ترس نداشته باشید، ملاحظه کاری نداشته باشید، محافظه کاری نداشته باشید، وقتی تشخیص دادید عمل کنید، اقدام کنید، پیش بروید، به توقف راضی نشوید، کارها را تزئینی انجام ندهید.»

بیانات مقام معظم رهبری علیه السلام در دیدار با جمعی از فرهنگیان

▶ در راه تحول مثل مسافری هستیم که باید هدف سفر را تعیین کنیم، توشه سفر را برداریم و بی‌درنگ حرکت در جاده اصیل زندگی را آغاز کنیم؛ سفری حقیقتاً زیبا و در عین حال پر رمز و راز که ره‌آورد مهم آن تدوین راهنمای برنامه درسی حوزه‌های تربیت و یادگیری است. راهنمای حوزه‌ها بدون شک هادی زندگی دانش‌آموز هستند تا او را به مراتبی از حیات طیبه سوق دهند و زیبایی‌های فطرت الهی را به منصفه ظهور رسانند. برنامه‌های درسی تحولی بر پایه فلسفه تربیتی اسلام و دلالت‌های اسناد تحولی بنا شده است و رابطه وثیق و عمیقی با فطرت دارد. در برقراری این ارتباط کارشناسان بصیر و توانای گروه‌های پژوهش و برنامه‌ریزی درسی سازمان به خوبی درخشیدند و شایستگی‌های خود را بار دیگر در تاریخ برنامه‌ریزی درسی کشور عزیزمان نشان دادند.

راهنمای برنامه درسی حوزه‌های تربیت و یادگیری که پیش رو دارید با الگوی برنامه‌ریزی درسی فطرت‌گرایی توحیدی طراحی شده‌اند و بر اساس تعهداتی به شرح زیر پدید آمده‌اند:

تعهد نخستین به مفاد و دلالت‌های اسناد تحولی از جمله برنامه درسی ملی است که باید آن را شناسنامه آموزش و پرورش در دوره‌های تحصیلی مختلف محسوب کرد. متعهد بودیم و هستیم که برنامه‌های درسی را بر این پایه بنا نهیم و بدین طریق راه مطمئن و همواری برای نیل به اهداف متعالی و تمدن اسلامی - ایرانی باز کنیم. این ارتباط در مراحل بعدی نیز باید صیانت شود و فعالیت‌های آرمان‌گرایانه در برنامه‌های درسی تداوم پیدا کند.

تعهد دوم به علم برنامه‌ریزی درسی است؛ نمی‌توان تحول را با اقدامات غیرعلمی و نامطمئن پیش برد. از همان آغاز سعی بر این بود که اصول و روش‌های این علم در فرایند تدوین برنامه‌های درسی به کار گرفته شود و از سبک و سلیقه‌های فردی پرهیز گردد.

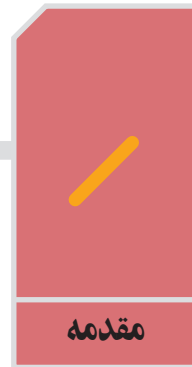
تعهد سوم به مناسبات و همکاری‌های بین‌بخشی با سایر معاونت‌های محترم وزارتخانه است. بی‌تردید راه تحول بدون همراهی شرکای تربیت و یادگیری امکان‌پذیر نیست، حضور معاونان محترم در برخی نشست‌های علمی و اجرایی و شرکت مداوم نمایندگان آنان در شوراها و کمیته‌های برنامه‌ریزی این خواسته را تحقق بخشید و اکنون نیز در بررسی و تصویب در شورای هماهنگی علمی سازمان این تعامل ادامه دارد.

تعهد چهارم میثاق با دلالت‌های عقلانی با بهره‌مندی از خرد جمعی و مصوبات شورایی است. در مراحل مختلف، تولید گروه‌ها بررسی شد و با اعمال اصلاحات لازم به تصویب رسید. بی‌تردید هر اندازه راهنمای برنامه درسی حوزه‌های تربیت و یادگیری به تأیید احکام عقلی برسند، استواری بیشتر و قوی‌تر پیدامی‌کنند و پایداری آن‌ها تضمین می‌شود. باورهای دینی، اصول علمی و دلالت‌های عقلی به طرز زیبایی در تکوین راهنمای برنامه درسی حوزه‌های تربیت و یادگیری به هم گره خورده‌اند و تاروپود آنها را تشکیل داده‌اند.

امید است با صیانت از این تعهدات و با توکل به خدا بتوانیم راه تحول را با پایداری و سلامت ادامه دهیم و به تحقق هدف‌های عالیه نظام تعلیم و تربیت اسلامی خود یاری رسانیم.

حسن ملکی

معاون وزیر و رئیس سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

▲ جایگاه بنیادین تعلیم و تربیت^۱ در دوره پیش از دبستان و تأثیرپذیری ژرف و ماندگار شخصیت انسان از تجارب دوران اولیه کودکی؛ سیاستگذاران، برنامه‌ریزان، والدین و دست‌اندرکاران دلسوز در عرصه تربیت کودک را برمی‌انگیزد تا گام‌هایی استوار برای تربیت فرزندان ایران اسلامی بردارند.

برنامه‌ریزی و فعالیت در این عرصه آنقدر اهمیت دارد که در کلام راهنمایان حقیقی و اصلی بشریت یعنی معصومین علیهم‌السلام تربیت و یادگیری در کودکی به نقش روی سنگ و در بزرگسالی را به نقش روی آب^۲ تشبیه شده است.

تربیت مطلوب و دستیابی به زندگی سعادت‌مندانه، وجه مشترک و هدف اصلی تمام برنامه‌ریزان و فعالان تعلیم و تربیت انسان است. اما از واژه «مطلوب» تلقی‌های متنوع وجود دارد. بر مبنای اصول و تعالیم مکتب حیات بخش اسلام و تجارب مفید بشری نیز زندگی مطلوب در مسیر حیات طیبه و مبتنی بر نگرش توحیدی محقق می‌شود. درک دقیق از تربیت انسان وقتی پدید می‌آید که در طول نگاه جامع پروردگار به انسان و هستی باشد؛ چرا که بافت وجودی انسان با ساختار هماهنگ و قانونمند نظام هستی، هم‌خوانی و هم‌سویی دارد. نقطه عطف و تجلی بخش این هماهنگی در انسان را می‌توانیم در فطرت توحیدی او ببینیم که او را به پرستش، حقیقت‌جویی، فضیلت‌خواهی، عدالت‌جویی، اخلاق، زیبایی و دیگر صفات ارزشمند الهی دعوت می‌کند و از این طریق دستیابی انسان به حیات طیبه را تضمین می‌کند.

کودکان در سنین اولیه یعنی دوره پیش از دبستان، بیش از هر دوره دیگر به فطرت توحیدی نزدیک هستند. لذا برنامه و فعالیت‌های این مقطع مهم تربیتی باید به زمینه‌سازی برای شکوفایی فطرت توحیدی کودک منجر شود.

۱- تربیت عبارت است از فرایند تعاملی زمینه‌ساز تکوین و تعالی پیوسته هویت متریبان، به صورتی یکپارچه و مبتنی بر نظام معیار اسلامی، به منظور هدایت ایشان در مسیر آماده شدن جهت تحقق آگاهانه و اختیاری مراتب حیات طیبه در همه ابعاد. تکیه بر نظام معیار اسلامی - توجه به مفاهیم اساسی قرآن تأکید بر تکوین و تعالی پیوسته هویت - تأکید بر درک و آگاهی - توجه به عنصر آزادی و اختیار - همه جانبه‌نگری - اعتدال و توازن - توجه به شکوفایی فطرت هم سو با رشد استعدادها و تنظیم متعادل امیال و عواطف - توجه به ایجاد آمادگی برای حیات طیبه - تأکید بر حیث اجتماعی تربیت - توجه به چالش‌های فعلی و تحولات آینده - یک‌پارچگی

۲- کنز العمال، جلد ۱۰، ص ۲۴۹

راهنمای برنامه جامع تربیت و یادگیری دوره پیش از دبستان ویژه کودکان سنین زیر شش سال^۱ در جمهوری اسلامی ایران می باشد. این راهنما به عنوان شاخص نظام تعلیم و تربیت دوره پیش از دبستان کشور^۲ محسوب می شود و با استانداردهای و کیفیت بخشی برنامه و فعالیت های تربیتی امکان رشد همه جانبه و تعالی کودکان را فراهم می آورد. مخاطب آن برنامه ریزان، کارشناسان، مربیان، اولیاء و دیگر فعالان در عرصه تعلیم و تربیت کودک است.

این راهنما با استناد به منابع دینی^۳، علمی^۴ و قوانین بالادستی^۵، به تبیین عناصر برنامه تربیت و یادگیری^۶ کودک، اعم از رویکرد و منطق، هدف ها، استانداردهای عملکرد و محتوا، راهبردهای یاددهی - یادگیری، خانواده، مربی، مدیر، محیط های واقعی و مجازی (رسانه ها)، وسایل و تجهیزات، زمان و ارزشیابی چند بعدی است به نحوی که علاوه بر کیفیت بخشی به یادگیری مترقی به ارزیابی تمام عناصر برنامه پرداخته است.

از مهم ترین ویژگی های خاص این راهنما در مقایسه با برنامه های پیشین بومی و بین المللی، توجه ویژه به عنصر خانواده و مشارکت ایشان در تولید این راهنما، ارائه راهنمای عمل برای خانواده و مربی، تعیین شاخص و انتظارات از محیط های تربیت و یادگیری اعم از واقعی و مجازی به ویژه رسانه ها و تبیین راهبردهای یاددهی - یادگیری مناسب کودکان پیش از دبستان است. در این خصوص به تفکیک عناصر مزبور معیار و انتظارات و شاخص ارزیابی عملکرد تعیین شده است.

از دیگر تأکیدات این برنامه تبیین استانداردها برای فعالان و مجریان عرصه تعلیم و تربیت کودکان پیش از دبستان، به ویژه رسانه ها و تولید کنندگان بسته های تربیت و یادگیری و بخش های حوزه ستادی وزارت آموزش و پرورش و سایر بخش های فرهنگی و آموزشی کشور^۷ به کیفیت بخشی مستمر با بهره مندی از فناوری های نوین مبتنی بر ارزش های دینی، ملی و فرهنگی توجه نموده است.

۱- بر اساس شباهت ها و تفاوت های موجود در ساختار جسمانی و روانی اجتماعی انسان، می توان تربیت را به انواع گوناگونی بر حسب مراحل رشد (دوره جنینی، نوزادی، کودکی اول، کودکی دوم، اوائل نوجوانی، نوجوانی، جوانی، میان سالی، بزرگسالی و کهن سالی) تقسیم نمود- مبانی سند تحول بنیادین

۲- مصوبه ۸۲۸ شورای عالی آموزش و پرورش مورخ ۱۳۸۹/۶/۲ شماره: ۱۲۰/۲۸۹۲۰/۸

۳- مبانی نظری سند تحول بنیادین در نظام تعلیم و تربیت جمهوری اسلامی ایران، با تأکید بر رشد همه جانبه، یکپارچه و تمام ساحتی (مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۹۰)

۴- بر اساس نیازهای رشدی و فطری کودک و به تفکیک سه دوره رشدی و مطالعات تطبیقی بین المللی در حوزه برنامه درسی بیش از ۱۵ کشور

۵- سیاست های ابلاغی مقام معظم رهبری مبنی بر ارتقاء جایگاه آموزش و پرورش به مثابه مهم ترین نهاد تربیت نیروی انسانی و مولد سرمایه اجتماعی و عهده دار اجرای سیاست های مصوب و هدایت و نظارت بر آن (از مهد کودک و پیش دبستانی تا دانشگاه) به عنوان امر حاکمیتی با توسعه همکاری دستگاه ها (بند ۲ ابلاغیه ۱۳۹۲ به روسای قوای سه گانه کشور) و همچنین:

- سند تحول بنیادین نظام تعلیم و تربیت کشور، راهبرد کلان شماره ۱۰ و راه کارهای (۵-۱) و (۴-۲)

- قانون مجلس شورای اسلامی (مصوبه ۱۳۹۵/۱۴/۲) تبصره ۲، ماده ۲ قانون تأسیس و اداره مدارس و مراکز آموزشی و پرورشی غیردولتی و آیین نامه اجرایی آن در هیئت وزیران (مصوبه ۱۳۹۹/۲/۲۷)

- راهنمای برنامه فعالیت های آموزشی و پرورشی دوره پیش دبستانی (مصوبه ۷۷۰ شورای عالی آموزش و پرورش ۱۳۸۷)

- برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران (مصوب شورای عالی آموزش و پرورش ۱۳۹۱)

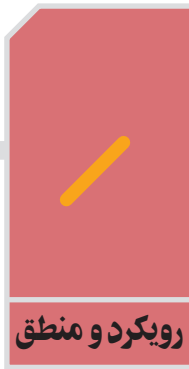
۶- چارچوب راهنمای برنامه درسی (مصوب شورای هماهنگی علمی سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی - نگاشت سوم پاییز ۱۳۹۹)

۷- رجوع به مصوبه ۸۲۸ شورای عالی آموزش و پرورش

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

رویکرد و منطق

رویکرد برنامه‌ریزی و تربیت دوره پیش از دبستان جمهوری اسلامی ایران، مبتنی بر رویکرد فطرت‌گرایی توحیدی مندرج در برنامه درسی ملی^۱ است، و با توجه به اقتضائات و نیازهای رشدی کودک سعی دارد وی را با بهره‌مندی از شایستگی‌های پایه (تعقل، ایمان، علم، عمل و اخلاق) در تعامل سازنده با خود، خدا، خلق و خلقت^۲ رشد و تعالی همه‌جانبه داده و او را برای زندگی حال و آینده آماده سازد.

با نگرشی جامع و درکی دقیق نسبت به کودک در هفت سال اول رشد و نموش در می‌یابیم که وی همواره تحت تأثیر رفتارها و گفتارهای خانواده، اطرافیان اعم از مربی و عوامل محیطی قرار دارد، و آنها را به شکل گزاره‌ها و تصاویر، درون خود ذخیره کرده و پایه رفتار و گفتار وی در سنین بالاتر است. لذا عناصر دخیل در تربیت و عرصه‌های ارتباطی کودک باید در بستری مبتنی بر فطرت توحیدی استحکام یابد. بر این مبنا انس کودک در هفت سال اول با طیبیات می‌تواند زمینه‌ساز رخدادهای مثبت برای تربیت کودک و عینی و ملموس شدن رویکرد فطرت‌گرایی توحیدی در اوان کودکی باشد. طبق قوانین بالادستی هفت سال اول تربیت کودک را دوره پیش از دبستان اطلاق می‌نمایند.

پیش از دبستان دوره‌ای تربیتی و هماهنگ با سایر دوره‌های تعلیم و تربیت است. مخاطبین آن کودکان سنین قبل از دبستان شامل مراحل: جنینی، شیرخوارگی (از تولد تا پایان ۲ سال)، خردسالی (از ۳ سال تا پایان ۴ سال) دوره پیش دبستانی (از ۵ سال تا پایان ۶ سال) است که به استناد منابع دینی، علمی و قوانین بالادستی برای تعلیم و تربیت آنان هدف‌گذاری، برنامه‌ریزی و اجرا می‌شود.

از مهم‌ترین ویژگی‌های این راهنما در مقایسه با برنامه‌های پیشین بومی و بین‌المللی، توجه ویژه به عنصر خانواده و مشارکت ایشان در تولید این راهنما، ارائه راهنمای عمل برای خانواده و مربی، تعیین شاخص و انتظارات از محیط‌های تربیت و یادگیری اعم از واقعی و مجازی به‌ویژه رسانه‌ها و تبیین راهبردهای یاددهی - یادگیری مناسب کودکان پیش از دبستان است. در این خصوص به تفکیک عناصر مزبور، معیار و انتظارات و شاخص ارزیابی عملکرد تعیین شده است.

در تدوین این برنامه از ظرفیت‌ها و نظرات کارشناسی در داخل و خارج آموزش و پرورش اعم از معاونت آموزش ابتدایی، معاونت مشارکت‌های مردمی، معاونت پرورشی، سازمان بهزیستی، حوزه علمیه، متخصصین

۱- برنامه درسی ملی مصوب شورای عالی آموزش و پرورش اسفند ۱۳۹۰

۲- شایستگی‌های پایه و عرصه‌های ارتباطی نوآموز مندرج در برنامه درسی ملی مصوب شورای عالی آموزش و پرورش اسفند ۱۳۹۰

دانشگاهی، مؤسسات معتبر فعال و نماینده والدین در حوزه پیش از دبستان بهره گرفته شده است. بسط عدالت آموزشی، پیشرفت در نظام تعلیم و تربیت دوره پیش از دبستان کشور، سامان دهی انواع آموزش های مجازی و حضوری، ارتقاء دانش و مهارت والدین، مربیان و دیگر دست اندرکاران، ارتقاء کیفیت خدمات مراکز نگهداری و آموزش کودکان، دستیابی کودکان پیش از دبستان و ذی نفعان در تربیت ایشان به منابع و رسانه های مکتوب و غیر مکتوب مناسب، از جمله پیامدهای تحقق این برنامه در بنیادی ترین دوره رشد یعنی هفت سال اول زندگی انسان، محسوب می شود.

فقدان چنین برنامه ای منجر به بروز انواع ناهنجاری فردی، اجتماعی، عدم دستیابی به تربیت همه جانبه آینده سازان کشور در طراز آرمان های جمهوری اسلامی ایران و در نهایت عدم توسعه پایدار کشور خواهد شد. در فلسفه تربیت کودک مبتنی بر مبانی تعلیم و تربیت اسلامی، انسان فطرتی الهی دارد که قابل فعلیت یافتن و شکوفایی یا فراموش شدن است زیرا موجودی صاحب اختیار و مؤثر در تعیین سرنوشت خویش می باشد و هر چند تربیت در او ان کودکی و به ویژه دوران جنینی تابع عوامل وراثت، محیط و خانواده است ولی زمینه ساز تعامل سازنده و ارتباط مؤثر با خود، خلق و خلقت در پر تو ارتباط با خالق هستی، خدای مهربان پایه های تربیت و شکل گیری هویت وی است.

تفکر و تعقل، ایمان و باور، علم، اخلاق و عمل مستمر عناصر اصلی شکل دهی و ارتقاء هویت انسان می باشند^۱ و بنیادی ترین دوره برای استحکام بخشی به تربیت انسان دوره پیش از دبستان است. مبانی هستی شناختی، انسان شناختی، معرفت شناختی و ارزش شناختی این برنامه مطابق با سند تحول بنیادین و برنامه درسی ملی آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران است.^۲

۱- برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران (مصوب اسفندماه ۱۳۹۱ صفحه ۵۴ و ۵۵)

۲- برنامه درسی ملی مصوبه شورای عالی آموزش و پرورش (اسفند ۱۳۹۱) صفحات ۵۳ تا ۶۸

جدول جهت‌گیری و چرایی عناصر برنامه تربیت و یادگیری دوره پیش از دبستان

عنصر	جهت‌گیری	چرایی
هدف	• رشد و تربیت تمام‌ساحتی و تعالی کودک در بستر طبیعت با تأکید بر نیازهای وی در همه زمینه‌ها: زیستی، روانی، اجتماعی، شناختی و معنوی • دستیابی به شایستگی‌های پایه تصریح شده در برنامه درسی ملی: ۱- تعقل (تمیز و تشخیص) ۲- ایمان (طیب‌سازی ذائقه) ۳- علم (استفاده چندحسی و طیب کلام) ۴- عمل (هدف‌گزینی و دست‌ورزی) ۵- اخلاق (سرشار شدن از عواطف و بروز آن)	• اهمیت رشد و تربیت تمام‌ساحتی (همه‌جانبه) در مقابل رشد تک‌بعدی با توجه به سرعت بالای رشد ذهنی و جسمی در دوران کودکی • وجود نگرش دقیق به تربیت در حوزه انسان‌شناسی براساس مبانی برنامه درسی ملی (ص ۱۶)
محتوا	• مطابق با اصول تربیت و یادگیری کودک در هفت سال اول • بر اساس ساحت‌های شش‌گانه تربیتی مندرج در سند تحول بنیادین، شایستگی‌های پایه و عرصه‌های ارتباطی (خود، خدا، خلق و خلقت) • هماهنگ با ویژگی‌های رشدی کودک در هفت سال اول • ایجاد زمینه برای ارتقاء توان و درونمایه‌های فطری کودک در کلام، نگرش و عمل	• اهمیت توجه و پی‌ریزی برای رشد تمام‌ساحتی در هفت سال اول • تفاوت کمی و کیفی خصوصیات رشدی این دوره با سایر دوره‌ها • کیفیت بخشی و استاندارد سازی محتواهای موجود دوره پیش از دبستان (برای کودک یا درباره کودک) براساس اسناد تحولی • زمینه سازی برای بالفعل شدن توان‌ها و درونمایه‌های کودک در این سن با محتوا مناسب با تأکید بر مهارت‌های زبانی و تفکر، باورهای طیب، خودباوری و خودمدیریتی
راهنمادهای تربیت و یادگیری	• بهره‌مندی از فرصت‌های متنوع یادگیری با توجه به تفاوت‌های فردی کودکان و تربیت تمام‌ساحتی با تأکید بر عمل و مشارکت فعال کودک و ایجاد حس آزادی عمل، نشاط و علاقه در انجام فعالیت‌ها • استفاده از روش‌های تعاملی، غیرمستقیم و لذت‌بخش • ایجاد موقعیت یاددهی - یادگیری متنوع	• اهمیت فعالیت‌ها و تنوع آنها در اثربخشی تربیت و یادگیری در دوره پیش از دبستان (بازی، شعر، قصه، نمایش، نقاشی، دست‌ورزی و...) • سخن پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ كَانَ لَهُ صَبِيٌّ فَلْيَتَصَابَ لَهُ» «چون که با کودک سرو کارت فتاد پس زبان کودکی باید گشاد» • توجه به ویژگی‌های رشدی کودکان در سنین پیش از دبستان از جمله عمل بر اساس میل و رغبت • اهمیت تعامل سازنده با دیگران و محیط برای تربیت و سازگاری اجتماعی در بزرگسالی

عنصر	جهت گیری	چرایی
ارزشیابی	● توجه کرامت ذاتی کودک ● فرصت شکوفایی فطرت و استعداد های خدادادی متربی ● زمینه سازی برای خود ارزیابی متربی ● ارزشیابی از برنامه و عناصر آن ● ارزشیابی و ارزیابی جامع از برنامه و تمام عناصر آن ● آگاهی مربی و خانواده از میزان موفقیت خود در فرایند تربیت کودک ● باز خورد به تولید کنندگان بسته های تربیت و منابع ویژه کودک یا درباره کودک پیش از دبستان	● ارزشیابی عنصر و مرحله ای از یادگیری کودک است. ● زمینه سازی برای آگاهی از نقاط قوت، توانایی ها و کاستی های خود برای شکوفایی توان های درونی و فطری ● ضرورت اصلاح و روز آمد کردن برنامه ها، فعالیت های یاددهی - یادگیری، محصولات و منابع مکتوب و غیر مکتوب (رسانه ها و...) ● توجه دادن به مربی و خانواده از میزان هم سویی تلاش های ایشان با رویکرد و هدف های برنامه ● ارزشیابی های مستمر برای ایجاد فرصت های یادگیری مناسب و مطابق با میزان تلاش کودک ● تشخیص نقاط ضعف و قوت برنامه و محتوای آموزشی ویژه این دوره
مربی	● دارای نگرش توحیدی و باور های اسلامی ● دارای سلامت روان و طیب در کلام و عمل ● علاقمند به کودک و تربیت او ● دارای صلاحیت و مهارت های حرفه ای ● امین، مشوق و حامی کودک	● نقش الگویی، سازنده و تأثیر گذار مربی در تربیت و تأثیر پذیری فراوان کودک در این سنین به اقتضای ویژگی های رشدی ● آگاهی و تسلط بر برنامه تربیت و یادگیری دوره پیش از دبستان اعم از هدف ها، استانداردهای محتوا، راهبردها و دیگر عناصر ● آگاهی از نقش و میزان اثر بخشی خود در تربیت و شکوفایی فطرت توحیدی کودک ● نگرش به کودک به عنوان امانت الهی و دارای کرامت ذاتی
متربی	● امانت الهی و دارای کرامت ذاتی ● دارای توان و درونمایه های فطری ● بسیار اثر پذیر از محرکات محیطی و اطرافیان	● تأکیدات خدای مهربان در قرآن کریم: - ولقد کرّمنا بنی آدم فأقم و جهک للذین حنیفاً و... ● فرمایشات معصومین علیهم السلام درباره تربیت کودک و حقوق او از بدو تولد: - دَعِ ابْنَكَ یَلْعَبُ سَبْعَ سنینَ تَسْتَحِبُّ عَرَامَةَ الصَّبِيِّ مَنْ كَانَ لَهُ صَبِيٌّ فَلْيَتَصَابَ لَهُ و... در منابع معتبر از جمله: من لا یحضر، تحف العقول، حکمت نامه کودک (محمدری شهری) و... ● نتایج مطالعات و پژوهش های صاحب نظران در حوزه تعلیم و تربیت کودک با تأکید بر منابع اسلامی

چراپی	جهت گیری	عنصر
● والدین مربیان اول کودک ● ضرورت تربیت مطلوب کودک و رعایت حقوق او مبتنی بر آموزه‌های قرآن و عترت (راهنمایان حقیقی انسان) ● نیاز کودک به اسوه حسنه و تأکید دین مبین اسلام بر حقیقت این امر در تربیت فرزند ● تربیت فرزند صالح از مهم‌ترین باقیات الصالحات	● والدین، مهمترین مربیان در تربیت کودک ● دارای نگرش توحیدی و باورهای اسلامی ● باور به امانت الهی بودن فرزند ● نقش الگویی و تولیت والدین در تربیت فرزند ● دارای سلامت روان و طیب در کلام و عمل ● دارای نگرش مثبت به مسلمات و آموزه‌های دینی	خانواده
● اهمیت وسایل و عناصر موجود در محیط برای مشاهده و یادگیری کودک ● غنای محیط به عنوان یکی از منابع تربیت و یادگیری کودک جهت رشد حواس، تفکر و تعقل ● تأثیرپذیری فراوان کودک از محیط در هفت سال اول ● فضای مجازی از پدیده‌های لاینفک زندگی فردی و اجتماعی کودک و خانواده ● ضرورت انتخاب محتوا و برنامه مجازی متناسب با ویژگی‌های کودکان پیش از دبستان به مثابه غذای روح کودک ● توجه به جذابیت رسانه‌های صوتی و تصویری و علاقه کودک به استفاده از آنها ● شوق کودک به فعالیت و کنجکاوی در طبیعت و محیط زندگی	● عدم غفلت از وسایل و محیط‌های متنوع تربیت کودک شامل محیط واقعی در خانه و جامعه و فضای مجازی، رسانه‌ها ● اهتمام به تأمین محیطی سرشار از محبت، نشاط، احترام، مهربانی با تأکید بر آزادی عمل کودک در استفاده از وسایل با تأکید بر پرهیز از محرکات مغایر با فرهنگ دینی، آلودگی‌های حسی و خطرات محیطی و در یک جمله اهتمام در تأمین محیط طیب بر مبنای فطرت توحیدی ● تأکید بر ایجاد زمینه جهت فرصت کسب تجربه چند حسی به ویژه در طبیعت و محیط زندگی کودک	محیط تربیت و یادگیری
● مطابق با ویژگی‌های جسمی و ذهنی کودکان پیش از دبستان ● تأثیر تلفیق محتوا و برنامه آموزشی در شکوفایی فطرت الهی از طریق کیفیت بخشی به فعالیت‌های تربیت و یادگیری ● تمرکز کوتاه مدت کودک در انجام فعالیت‌ها ● ضرورت توجه به دامنه تمرکز کوتاه مدت کودک	● توجه به شادابی، تمرکز، آزادی عمل و علاقمندی کودک در زمان بندی برای اجرای فعالیت‌ها ● زمان بندی فعالیت‌ها به شکل کوتاه، غیر متوالی و منعطف ● عدم تفکیک زمان‌های یادگیری کودک در مرکز به دروس و کلاسهای رسمی مانند ریاضی، علوم و ...	زمان

اصول حاکم بر برنامه دوره پیش از دبستان

- ۱- کودک نعمت و امانت خداوند یکتا به عنوان رب العالمین است؛ و به محبت و تکریم او تأکید می شود.
- ۲- با اسناد بالادستی و تحولی نظام آموزش و پرورش کشور هماهنگی دارد.
- ۳- تحقق اهداف و مأموریت این دوره، قائم بر تولیت، مشارکت فعال و نقش الگویی خانواده است.
- ۴- برنامه این دوره قائم بر گرایش های فطری، توانایی ها، نیازها، علایق و ویژگی های کودک است.
- ۵- در برنامه این دوره به بازی، نشاط، خلاقیت، آزادی عمل و فعالیت های متنوع کودک تأکید می شود.
- ۶- به بهره مندی از نیروی انسانی متعهد و متخصص در فرایند تعلیم و تربیت کودک تأکید دارد.
- ۷- در ایجاد فرصت های تربیتی و تجارب یادگیری به فرهنگ بومی، محلی و همچنین تفاوت های فردی و نقش های جنسیتی کودکان توجه دارد.
- ۸- بهره مندی از فناوری های نوین، آموزش های ترکیبی و چند رسانه ای تأکید می شود.
- ۹- ارزشیابی جامع به منظور بررسی و اصلاح همه عناصر برنامه و فعالیت های یاد دهی - یادگیری به طور منظم انجام می گیرد.
- ۱۰- در تحقق هدف های این دوره، نقش الگویی مربی مورد تأکید است.

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

اهداف

اهداف

اهداف دوره پیش از دبستان براساس شناسایی نیازهای کودکان این دوره و همچنین تحلیل منابع دینی و علمی در حوزه تعلیم و تربیت در هفت سال اول به ویژه مبانی سند تحول بنیادین نظام تعلیم و تربیت و برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران تعیین شده است. این اهداف با نگرش جامع بر رشد تمام ساحتی، همه جانبه و تعالی کودکان برای دستیابی به شایستگی‌های پایه مبتنی بر تفکر و تعقل، ایمان و باور، علم، عمل و اخلاق در تعامل کودک با خود، خدا، خلق و خلقت تنظیم شده است.

اهداف هشتگانه زیر معطوف به پایان دوره پیش از دبستان (شش سال تمام) می‌باشد و در استانداردهای محتوا و ارزشیابی انتظارات دستیابی کودکان به اهداف مزبور به تفکیک دو گروه سنی دو تا چهار سال و چهار تا شش سال تعیین شده است.

اهداف برنامه دوره پیش از دبستان

هدف‌های برنامه دوره پیش از دبستان
۱- با شناسایی ویژگی‌ها و توانمندی‌های حسی حرکتی خود، رفتارهای متناسب با رشد و سلامت انجام دهد.
۲- با آشنایی نسبت به محیط زندگی، طبیعت و منابع به حفظ آنها علاقه نشان دهد.
۳- با مشاهده زیبایی‌های محیط و خلقت، دریافت‌های خود را به زبان هنر ابراز کند.
۴- با نقش و هویت خود در خانواده و جامعه آشنا شده و رفتارهای مبتنی بر ارزش‌های اسلامی را بروز دهد.
۵- با علاقه به کاربرد زبان فارسی، توانش ارتباطی خود را با کلام طیب ابراز کند.
۶- برای بهره‌مندی صحیح از رسانه‌ها، رفتارهای مناسب انجام دهد.
۷- با به کارگیری مهارت‌های پایه یادگیری و تفکر، سازندگی خود را بروز دهد.
۸- با صفات خداوند مهربان، پیامبر گرامی اسلام ﷺ، قرآن کریم و پیشوایان دین به ویژه امام زمان (عج)، آشنا شده و به آنها انس و علاقه نشان دهد.

محتوا

محتوا

محتوا اصلی‌ترین عنصر برای تبیین و تشریح هدف‌ها می‌باشد. به عبارت دیگر تعیین حدود محتوای ذیل هرهدف از ضروری‌ترین مراحل است که باید در هر برنامه مورد توجه قرار گیرد.

در این بخش از راهنما، استانداردهای محتوا براساس ویژگی‌های رشدی کودکان پیش از دبستان در دو گروه سنی دو تا چهارسال و چهار تا شش سال تنظیم شده است. استانداردهای محتوا ویژه کودکان زیر دو سال نیز به‌طور جداگانه در فصل مربوط به خود خواهد آمد.

جدول ارکان محتوا و استانداردهای محتوا

استاندارد محتوا		ارکان محتوا	ایده کلیدی	هدف	
۴ تا ۶ سال	۲ تا ۴ سال				
● نام پوست، مژه، پلک، ناخن، کف دست و پا، پاشنه، کمر، کتف، بازو، گلو، پیشانی ● حرکات دست، پا، تنه، ویژگی های حرکتی زانو و آرنج ● غذاها و خوراکی های تازه و سالم، خشکبار ● زمان وعده های غذایی (صبح، ظهر و شب) و میان وعده ها (چاشت و عصرانه) ● نشان استاندارد و سیب سلامت ● تاریخ مصرف و انقضای مواد غذایی و بهداشتی با پرسش از والدین و مربی ● لباس و جای مناسب خواب ● بهداشت لباس ● فواید خواب (رفع خستگی، سلامتی و خوشحالی) ● شماره های (پلیس، اورژانس، آتش نشانی) ● وسایل و مواد آتش زای، داغ، شیمیایی، برقی، تیز و برنده ● قوانین اولیه عبور و مرور	● دست و پا، آرنج، زانو، انگشت، سینه، شکم، چشم، بینی، گوش، دهان، زبان، دندان، ابرو ● شنوایی، بینایی، چشایی، بویایی، لامسه (پوست) ● غذاها و خوراکی های تازه، سبزیجات، میوه ها، گوشت، غلات، لبنیات، حبوبات، آب سالم ● وعده های اصلی صبحانه، نهار، عصرانه و شام ● خواب (خواب روزانه و زود هنگام در شب) ● وسایل شخصی (مسواک، لیوان، دستمال، حوله، شانه)	- آگاهی بدنی (حواس پنجگانه، اعضای بدن، وضعیت های بدنی) - آگاهی محیطی - فعالیت های بدنی، حرکت و ورزش - ایمن - بهداشت، تغذیه	مفاهیم	توانمندی های جسمی، حرکتی، رشد و سلامت	اول

استاندارد محتوا		ارکان محتوا	ایده کلیدی	هدف	
۴ تا ۶ سال	۲ تا ۴ سال				
● لی لی کردن، جا خالی دادن، راه رفتن روی خطوط مستقیم، زاویه‌دار و شیب‌دار، هدف‌گیری، سوزن نخ کردن (سوزن بزرگ و نوک گرد)، دوختن، بستن بند کفش، حمل صحیح اشیاء، پرتاب و دریافت کردن اشیاء ● عدم لمس اندام‌های صورت با دست‌های آلوده، کوتاه نگاه داشتن ناخن، پاکیزگی لباس، تناسب لباس با آب و هوا ● استفاده به موقع از سرویس بهداشتی ● پرهیز از تماس با وسایل و مواد آتش‌زا، شیمیایی، برقی، تیز ● مراقبت از خود در حوادث (سیل، آتش‌سوزی، زلزله، بیماری‌های واگیردار) ● رعایت نکات ایمنی و قوانین عبور و مرور (کمر بند ایمنی، پل عابر پیاده، نشستن در صندلی عقب وسایل نقلیه و...) ● پوشاندن قسمت‌های خصوصی بدن خود از دیگران، عدم مشاهده قسمت‌های خصوصی بدن دیگران ● پرهیز از حضور در محیط‌های خطرناک ● تغذیه مفید و غیر مفید (تشخیص نشان استاندارد و سیب سلامت) ● ورزش کردن و تنفس در هوای پاک	● راه رفتن، چرخیدن، جهیدن، دویدن، نشستن روی زمین و صندلی، ایستادن و خوابیدن، خم و راست شدن، پریدن، درجا زدن، باز و بسته کردن عضلات، خوابیدن، لی لی کردن، راه رفتن روی خطوط مستقیم، ضربه زدن با پا و دست، بریدن، تا کردن، چسبانیدن، پر و خالی کردن، باز و بسته کردن دکمه، ترسیم، رنگ کردن، پوشیدن کفش و بستن بند چسبی، تقلید از صدا و حرکات، پرتاب کردن اشیاء ● شستن دست‌ها قبل از غذا و بعد از استفاده از سرویس بهداشتی و پس از تماس با گیاهان، خاک ● مسواک زدن، استحمام با کمک بزرگ‌ترهای خانواده و هم‌جنس ● کوتاه نگاه داشتن ناخن، استفاده از وسایل شخصی (مسواک، لیوان، دستمال، حوله، شانه) ● استفاده به موقع از سرویس بهداشتی با همراهی مراقب و مربی ● پرهیز از ارتباط با افراد ناآشنا بدون حضور اعضای خانواده	مهارت‌های حرکتی بنیادی - هماهنگی حرکتی - کشف حرکات عضلات ریز و درشت - استفاده از اعضای بدن و حواس پنجگانه - خود مراقبتی - بهداشت فردی (نظافت و تغذیه) - وضعیت‌های صحیح بدنی	مهارت	توانمندی‌های جسمی، روانی، رشد و سلامت	اول
اعتماد به نفس - علاقه به فعالیت‌های بدنی، بهداشت، امنیت و سلامت، رعایت قوانین، بی میلی به عدم تحرک، احساس توانمندی و نشاط، استفاده از کالای استاندارد و سالم		ارزش			

هدف	ایده کلیدی	ارکان محتوا	استاندارد محتوا	
			۴ تا ۶ سال	۲ تا ۴ سال
دوم	مفاهیم	آشنایی با فایده نعمت‌های خدا در طبیعت و محیط زیست - آشنایی با محیط زندگی، محیط طیب - فایده منابع انرژی - خرید و فروش	● گیاهان (نام، ویژگی‌ها، فواید) و کاشت و مراقبت و نگهداری از آنها (آب دادن، صدمه نزدن) ● جانوران (نام، ویژگی‌ها، فواید) و مراقبت از آنها (آب و غذا دادن، لانه‌سازی در طبیعت، و آزار نرساندن) ● نقش آب و هوا در زندگی موجودات ● جنگل، رود، چشمه، هوا، روز، شب، آفتاب، مهتاب، رنگین کمان ● محیط‌های محبت‌آمیز، با نشاط، آرام‌بخش، توأم با همکاری، احترام، دوستی و آزادی عمل و خطرات محیطی ● محله (همسایگان، کوچه، خیابان و مراکز خرید) ● بخش‌های مختلف فضای آموزشی کتابخانه، نمازخانه، کلاس، آزمایشگاه، دفتر مدیر، سرویس‌های بهداشتی، طبقات و راه‌پله‌ها، حیاط) ● پول (اسکناس و سکه)، خریدار، فروشنده، کالا، بانک، کارت بانکی، دستگاه‌های کارت‌خوان و خودپرداز ● مراحل تولید گندم، نان، برنج، برخی لبنیات، میوه و سبزیجات، عسل ● آب، برق، نان، گاز و مواد غذایی، لوازم التحریر	● محیط‌های محبت‌آمیز، با نشاط، آرام‌بخش، توأم با همکاری، احترام، دوستی و آزادی عمل - آلودگی‌های حسی (بوی نامطبوع / صدای ناهنجار و ...) ● گیاهان (نام و فایده) ● جانوران (نام و فایده) ● دریا، کوه، خورشید، ستاره‌ها، آب، باران، خاک، آسمان، ابر، برف، ماه ● بخش‌های مختلف خانه (آشپزخانه، اتاق‌ها، حیاط، باغچه، بالکن، حمام و سرویس بهداشتی) ● محله (خیابان، میوه‌فروشی، نانوا، فروشگاه مواد غذایی) ● پول، خریدار و فروشنده، کارت بانکی
			● بازی و گردش در طبیعت به همراه خانواده، نزدیکان، مربیان و همسالان ● آلوده نکردن آب، مراقبت از درخت و گل ● استفاده از ابزار ساده و دورریختنی‌ها به صورت فردی و گروهی برای ساخت وسایل ساده، مورد نیاز و تزئینی ● روش‌های ساده پس‌انداز و اسراف ● بیان مراحل تولید گندم، نان، برنج، برخی لبنیات، میوه و سبزی، عسل ● مشارکت در پاکیزگی محیط زندگی و بخش‌های مختلف فضای آموزشی ● به‌کارگیری روش‌های ساده صرفه‌جویی در مصرف آب، برق، نان و مواد غذایی، لوازم التحریر	● بازی و گردش در طبیعت به همراه خانواده ● ریختن زباله در جای مخصوص ● ساخت کاردستی ساده با دورریختنی‌ها
			● صرفه‌جویی در منابع - ساخت وسایل ساده و استفاده از دورریختنی‌ها - فعالیت در طبیعت و تخریب نکردن محیط زیست	● مهارت
ارزش		علاقه به محیط‌زیست و صدمه نزدن به آن - شوق فعالیت در طبیعت - پرهیز از خرید بی‌رویه و بی‌میلی به اسراف کردن - علاقه به حضور در محیط طیب		

استاندارد محتوا		ارکان محتوا	ایده کلیدی	هدف
۴ تا ۶ سال	۲ تا ۴ سال			
● انسان‌ها، پدیده‌ها، سایر مخلوقات، وسایل و اسباب بازی‌ها ● صداهای موزون در طبیعت، آواهای آیینی و حماسی، شعر و سرود کودکانه ● رنگ، شکل، بافت اشیاء ● نقش‌های هنری سنتی روی کتاب‌ها، پوشاک، لوازم التحریر، عروسک، تزئینات محیط و ظروف ● فرایند تولید برخی صنایع دستی مانند: قالی بافی، سفالگری، مسگری، نقاشی، خطاطی، خیاطی ● کلمات و جملات نیکو	● شعر کودکانه، لالایی‌ها، ترانه‌های محلی ● رنگ، شکل اشیاء در طبیعت اطراف (گل و گیاه) ● نقش‌های هنری و تزئینات محیط و ظروف	آشنایی با زیبایی‌های محیط و عناصر آن - آشنایی با فعالیت‌های هنری و صنایع دستی - آشنایی با کلمات و جملات نیکو	مفاهیم	مشاهده زیبایی‌ها و بیان آن به زبان هنر سوم
● استفاده از همه حواس در تشخیص زیبایی‌های ● توصیف زیبایی‌ها با جملات نیکو (درباره انسان‌ها، پدیده‌ها، سایر مخلوقات، وسایل و اسباب بازی‌ها) ● حفظ اشعار موزون، بیان کلمه‌های معنادار و هم‌قافیه، بیان و خلق داستان، نمایش خلاق، تئاتر و نمایش عروسکی، سفالگری ● استفاده از صنایع دستی، هنری و سنتی ایرانی	● استفاده از حواس در مشاهده زیبایی‌های طبیعت ● توصیف زیبایی‌ها با جملات نیکو (پدیده‌ها، وسایل و اسباب بازی‌ها) ● نقاشی، ترکیب رنگ‌ها، رنگ‌آمیزی، حجم‌سازی و کاردستی، حفظ اشعار موزون، تولید صدای موزون، خمیربازی	استفاده از همه حواس (مشاهده چند حسی) - تمیز دادن - خلق اثر - توصیف آثار	مهارت	
علاقه به فعالیت هنری با آزادی عمل - میل به بیان احساسات از مشاهدات چند حسی زیبایی‌ها و استفاده از کلمات و جملات نیکو - علاقه به شنیدن آواهای متناسب با فطرت - علاقه به هنر ایرانی و صنایع دستی ایران		ارزش		

استاندارد محتوا		ارکان محتوا	ایده کلیدی	هدف
۴ تا ۶ سال	۲ تا ۴ سال			
● نقش خود (فرزند چندم، نوه، دوست، خواهر، برادر، دختر و پسر، نوآموز، عضو گروه) ● شماره تلفن، آدرس محل سکونت و شغل و محل کار والدین ● هیجان‌ات (شادی، ترس، غم، خشم، بیزاری) ● لباس تمیز و مرتب، مناسب محیط ● تفاوت پوشش زن و مرد ● نمادهای فرهنگی، اجتماعی و دینی (اذان، سرود ملی، زبان فارسی، نقشه، تصویر کعبه، مسجد، نماز خواندن، روزه گرفتن و...) ● اماکن زیارتی شامل: حرم نبوی ﷺ و امام حسین علیهما السلام - حرم امام رضا علیهما السلام، حضرت معصومه علیها السلام و زیارتگاه‌های محلی معتبر ● آشنایی با نام برخی شخصیت‌ها و قهرمانان (امام خمینی رهبر انقلاب، رئیس جمهور، شهدا، سربازان، دانشمندان، شاعران) ● ویژگی‌های زندگی شهری، روستایی و عشایری (انواع خانه، لباس و غذاهای محلی، محصولات کشاورزی و صنایع دستی) ● آثار فرهنگی محیط زندگی خود ● ایام خاص مانند: (اعیاد مبعث، غدیر، فطر) و روزهای کودک، مادر، پدر، معلم، پرستار، درختکاری، جشن نیکوکاری، شب یلدا و ۲۲ بهمن ● آشنایی با برخی پیامدهای عینی رفتار و کلام خود و دیگران ● ابزار، لباس و محل کار برخی مشاغل: کشاورز، دامدار، نانوا، پزشک، معلم، خانه‌دار، خبرنگار، پلیس، پاکبان، راننده، خلبان و...	● نقش خود (فرزند، خواهر و برادر، دختر و پسر) ● نام و نام خانوادگی خود ● محبت و مهربانی، عدم پر خاشگیری ● لباس تمیز ● نمادهای فرهنگی، اجتماعی (پرچم، مسجد) ● ایام خاص مانند: نیمه شعبان، نوروز و برخی مناسبت‌ها (محرم و رمضان و روزهای: کودک، مادر، پدر، معلم و شب یلدا) ● شغل والدین ● منشأ تولید نان، گوشت، لبنیات، میوه و سبزی، عسل ● نشان استاندارد و سیب سلامت ● امکان فاسد شدن برخی مواد غذایی	یادگیری نام و نام خانوادگی نقش خود در خانه و جامعه - رفتارهای پسندیده در خانه و جامعه - هیجان‌ات اصلی خود - اماکن و مناسبت‌ها - نمادها - شخصیت‌های ملی و دینی - مناسبت‌های خاص - انواع محل زندگی - مشاغل و فایده آنها - مراحل تولید برخی محصولات و منشأ آنها	مفاهیم	چهارم

استاندارد محتوا		ارکان محتوا	ایده کلیدی	هدف
۴ تا ۶ سال	۲ تا ۴ سال			
● ایفای نقش مشاغل مختلف و بیان منافع آنها ● علاقه به کار و فعالیت ● خطاب کردن اعضای خانواده، دوستان و نزدیکان با القاب محبت آمیز و کلمات طیب ● ابراز احساس خوب نسبت به نام و نام خانوادگی خود و والدین ● بازی، گفت و گوی نیکو و ارتباط صمیمانه با والدین، مربی و همسالان ● محبت، مهربانی، عدم پرخاشگری، عدم مقایسه با دیگران سازگاری و اعتماد به افراد مورد تأیید خانواده (مربی و...) ● ارتباط و بازی با همسالان و نزدیکان ● همانندسازی نقش جنسیتی خود با والد همجنس ● توانمندی نسبت به ایفای نقش خود ● سلام کردن، اجازه گرفتن برای ورود به اتاق بزرگ‌ترها، اجازه گرفتن برای استفاده از وسایل دیگران، خداحافظی، تشکر، قدردانی کلامی و رفتاری، آداب غذا خوردن ● رعایت حال دیگران، مشارکت و مسئولیت‌پذیری در اغلب کارهای شخصی و در برخی فعالیت‌های خانه و مرکز آموزشی ● انجام کارها در وقت خود و قرار دادن هر چیزی در جای خود ● رعایت قوانین بازی‌های گروهی ● حفظ وسایل خود و آسیب نزدن به وسایل دیگران ● اشتراک گذاری برخی وسایل خود با دیگران ● استفاده از کلمات (لطفاً، خواهش، بفرمایید، ببخشید و...) ● دوستی و مهربانی با نزدیکان و همسالان ● واکنش صحیح به هنگام شادی، لذت، غم، اضطراب، ترس و خشم ● تمرین به تعویق انداختن کوتاه مدت بعضی از نیازهای خود ● پرهیز از عجله کردن در کارها ● بیزاری از دشمنان و انسان‌های بد	● ایفای نقش در بازی‌ها ● سلام کردن، اجازه گرفتن برای استفاده از وسایل دیگران، خداحافظی، تشکر، آداب غذا خوردن ● مشارکت در برخی کارهای شخصی و فعالیت‌های خانه و مرکز آموزشی ● حفظ وسایل خود و آسیب نزدن به وسایل دیگران ● اشتراک گذاری برخی خوراکی‌های خود با دیگران ● استفاده از کلمات (ممنون، بفرمایید) ● دوستی و مهربانی با نزدیکان و همسالان ● واکنش به هنگام شادی، لذت، ترس و خشم ● لذت از بازی و تعامل آزادانه با اطرافیان ● باخبر کردن والدین یا مربیان از احساسات و هیجانات خود ● کمک به دیگران با نظارت والدین ● خوشحالی از کارهای شایسته دیگران ● تشکر از کارهای شایسته دیگران ● ابراز ناخشنودی از کارهای ناشایست دیگران ● استفاده از اسباب‌بازی‌های مربوط به برخی مشاغل ● ایفای نقش مشاغل مختلف ● هدیه برخی دست‌سازه‌های خود به دیگران ● دعا کردن، وضو گرفتن و نماز خواندن ● بیان و پیگیری خواسته‌های خود ● توجه به کارهای قابل انجام توسط خود ● تشکر از خانواده ● گفت‌وگوهای نشاط‌آمیز	- گفت‌وگو و ارتباط - نیکو- رعایت - قوانین-مشارکت- - اجرای فعالیت در - مناسبت‌ها - به - کارگیری مناسب - هیجانات اصلی - خود- استفاده از - ابزار کار ساده - - تولید محصولات - ساده - انتخاب - کالاهای مناسب - الگوگیری از - اعمال عبادی - - رعایت برخی - آداب فردی و اجتماعی	مهارت توانایی‌های اجتماعی	چهارم

هدف	ایده کلیدی	ارکان محتوا	استاندارد محتوا	
			۲ تا ۴ سال	۴ تا ۶ سال
چهارم	نقش و هویت خانوادگی - اجتماعی و دینی	مهارت	• بیان کلامی بدون ترس و نگرانی، بروز احساسات و هیجانات خود به والدین و مربی • همدردی و کمک به دیگران با نظارت والدین، خوشحالی از موفقیت‌ها و کارهای شایسته دیگران، تقدیر از کارهای شایسته دیگران، ابراز ناخشنودی از کارهای ناشایست دیگران • شغل والدین و نزدیکان خود • ایفای نقش مشاغل مختلف و بیان منافع آنها • علاقه به کار و فعالیت • اهدای دست‌سازه‌ها و اثر هنری خود برای ابراز محبت و تشکر • انتخاب کالای داخلی با دقت در نمادهای ایرانی مندرج بر روی کالا • دعا کردن، قرآن خواندن، وضو گرفتن، نماز خواندن و روزه (سحری و افطار) حجاب و پوشش • گفت‌وگو با دیگران برای پیگیری خواسته‌های خود • توجه به علائق، توانایی و ویژگی‌های خوب خود و بیان آنها • قدردانی از خانواده خود	
			احساس محبت و آرامش - علاقه به آراستگی و پوشش مناسب و تمیز خانوادگی - احساس اعتماد به افراد مورد تأیید خانواده و مربی - همانندسازی با نقش جنسیتی - آسیب نزدن به وسایل دیگران - افتخار به ایرانی و مسلمان بودن - علاقه به مراسم و اماکن دینی و ملی - علاقه به نمادهای دینی و ملی - بیزاری از دشمنان و آدم‌های بد - خوشحالی از موفقیت‌ها و کارهای شایسته دیگران - دوست داشتن خود - احساس مفید بودن - فعال - احترام به مشاغل مختلف - تمایل به استفاده از تولیدات ایرانی - احساس لذت از دست‌سازه‌های خود - علاقه به هدیه دادن به دیگران - علاقه به اعمال عبادی - عجله نکردن - احساس خوب نسبت به شرایط و ویژگی‌های خود و خانواده و عدم مقایسه خود و آنها با دیگران	
پنجم	کاربرد زبان فارسی و کلام طیب - مفاهیم	• آشنایی با برخی علائم و نوشتارها در محیط (چراغ راهنمایی و رانندگی، راه پله، علامت سکوت، محل بازی) • آشنایی با کلمات محاوره‌ای زبان فارسی	• صدای حروف • آشنایی با کلمات و جملات زبان فارسی معیار (محاوره‌ای و رسمی) • آشنایی با برخی علائم و نوشتارها در محیط (علائم ساده راهنمایی و رانندگی، علامت سرویس بهداشتی زنانه و مردانه، خطر، آب آشامیدنی، مسجد، رستوران، پمپ بنزین و...)	• آشنایی و درک گونه‌های زبان فارسی معیار - • آشنایی با کلمات و جملات طیب - • آشنایی و درک برخی پیام‌های غیر کلامی - • صداآموزی • تصویرخوانی

استاندارد محتوا		ارکان محتوا	ایده کلیدی	هدف
۴ تا ۶ سال	۲ تا ۴ سال			
● گوش دادن با دقت به صداهای پیرامون / گوش دادن با تمرکز به سکوت ● تشخیص صداهای زیر و بم ● تشخیص صداهای اول و آخر کلمات ● پیروی از دستورالعمل‌ها و فرمان‌های ساده (تا پنج فرمان) ● درک اشارات، لحن و آهنگ و وزن در کلام ● تعریف منظم اتفاقات ● شرکت در گفت‌وگوها و پرسش و پاسخ‌های کلاسی و گفت‌وگوهای دوستانه ● سخن گفتن نیکو در جمع بدون اضطراب و شتاب‌زدگی ● صحبت کردن آرام، شمرده، حماسی و جدی به تناسب شرایط ● تکمیل عبارات ناتمام گفتاری / تشخیص و بیان توالی رویدادها در قصه‌ها ● استفاده از واژگان جدید و شایسته در جملات خود ● نام‌گذاری نیکو بر روی اسباب بازی و وسایل توجه به معانی آن‌ها ● درک و به‌کارگیری زبان فارسی معیار (محواره‌ای - رسمی) ● درک و به‌کارگیری برخی پیام‌های غیرکلامی ● درک و بیان پیام تصاویر متوالی و غیرمتوالی (از راست به چپ) ● تشخیص ارتباط بین تصویر با نماد نوشتاری کلمات (تعداد معهود، ساده و آشنا - علائم آموخته شده در محیط) ● بیان و خواندن تفکرات ترسیم شده خود در قالب نقاشی و خطوط ابداعی ● فعالیت‌های مداد - کاغذی (کشیدن خطوط منظم، تکمیل کردن خط‌چین) ● بیان داستان یا انتقال منظور خود با ترسیم نقاشی، نوشته‌های ابداعی یا استفاده از عکس ● صحیح به دست گرفتن مداد	● گوش دادن به صداهای پیرامون ● دقت به صداهای زیر و بم ● دقت به صداهای آخر کلمات ● پیروی از فرمان‌های ساده (تا سه فرمان) ● تشخیص اشارات و لحن در صدا ● تشخیص منبع و جهت صدا ● تعریف اتفاقات ● شرکت در گفت‌وگوهای جمعی و پاسخ به برخی سؤالات ● بیان دیده‌ها و شنیده‌های خود ● گفت‌وگوی دو سویه ● تشخیص و توالی رویدادها در قصه و بیان برخی از آنها / تکمیل عبارات ناتمام و کوتاه گفتاری ● استفاده از واژگان جدید در جملات خود / نام‌گذاری نیکو بر روی اسباب بازی و وسایل ● تشخیص برخی پیام‌های غیرکلامی ● توجه به برخی علائم در محیط ● درک و بیان پیام کلی تصاویر ● فعالیت‌های مداد - کاغذی (دور کشی، وصل کردن) ● ترسیم تفکر خود در قالب خطوط ابداعی ● بیان داستان یا انتقال منظور خود با نقاشی ● مهارت به دست گرفتن مداد	مهارت‌های گوش دادن و سخن گفتن - مهارت‌های مقدماتی خواندن و نوشتن - کاربرد کلام طیب	مهارت	پنجم کاربرد زبان فارسی و کلام طیب
علاقه به زبان فارسی و کسب مهارت‌های مربوط (علاقه به استفاده از کلام طیب: پرهیز از کاربرد کلمات و جملات ناپسند - لحن و کلمات محبت آمیز با نشاط، محترمانه و پسندیده فارسی) - علاقه به استفاده از گویش محلی خود - علاقه به گوش دادن، سخن گفتن، خواندن، نوشتن - لذت بردن از گفت‌وگو با دیگران و گفت‌وگو در جمع - شنیدن سخن دیگران و احترام به گوینده		ارزش		

استاندارد محتوا		ارکان محتوا	ایده کلیدی	هدف
۴ تا ۶ سال	۲ تا ۴ سال			
● آشنایی با شکل و ویژگی های کتاب و مجله شامل: (جلد و پشت جلد، نام، نویسنده، آرم ناشر، تصویر و متن و جنس آن (کاغذی و پارچه‌ای)) ● نرم افزار، فیلم و پویا نمایی، بازی های رایانه‌ای ● زمان و میزان استفاده از وسایل الکترونیکی تصویری	● آشنایی با شکل و ویژگی های کتاب و مجله (جلد و پشت جلد، نام، تصاویر) ● کار با: رادیو، تلویزیون، نرم افزار، فیلم، بازی های رایانه‌ای ● زمان استفاده از وسایل الکترونیکی تصویری	● آشنایی با کارکرد برخی رسانه ها - آشنایی با محتوای مناسب و مفید در رسانه - آشنایی با علایم مناسب سن در استفاده از رسانه	مفاهیم	ششم رسانه و رفتار مناسب
● استفاده حداکثر ۲ ساعت در شبانه روز از وسایل الکترونیکی تصویری (موبایل، تبلت، لب تاب و ...) ● استفاده از کلمات و جملات محبت آمیز، نیکو، نسبتاً بلند و متنوع در گفت و گوهای صوتی و تصویری و پوشش مناسب در هنگام ارتباط تصویری ● خواندن کتاب های تصویر (قصه و شعر)	● استفاده حداکثر ۱ ساعت در شبانه روز از وسایل الکترونیکی تصویری (موبایل، تبلت، لب تاب و ...) ● استفاده از کلمات و جملات کوتاه محبت آمیز و نیکو، در ارتباطات صوتی و تصویری	● ارتباط صحیح با دیگران در استفاده از وسایل الکترونیکی تعاملی - رعایت زمان استفاده از رسانه	مهارت	
عدم وابستگی به رسانه های الکترونیکی - میل به محتواهای مفید رسانه - میل به استفاده صحیح از رسانه و ارتباط مؤثر در آن - علاقه به کتاب و کتابخوانی		ارزش		

استاندارد محتوا		ارکان محتوا	ایده کلیدی	هدف
۴ تا ۶ سال	۲ تا ۴ سال			
● دسته‌بندی، روابط کل و جزء، تناظر، ترتیب، تعلق و عدم تعلق به مجموعه، مفاهیم فضایی، زمان، فصول، دور، نزدیک، عمیق ● آشنایی با پیامدهای عینی رفتار و کلام خود و دیگران ● آشنایی با فرایند انجام پروژه ساده و تولید توسط خود	● تفاوت‌ها و شباهت‌ها، ترتیب اشیاء، کم و زیاد، رنگ‌ها، سرما، گرما، داغ، سرد، بزرگ، کوچک، درون، بیرون، بلند و کوتاه ● فواید عینی عناصر موجود در محیط	یادگیری مفاهیم ساده تفکر منطقی و ذهنی - و آشنایی با روش حل مسئله - آشنایی با فرایند انجام پروژه ساده و تولید توسط خود	مفاهیم	هفتم یادگیری و تفکر مهارت
● استفاده با دقت از حواس پنجگانه و تمییز ادراکات در هر حس ● استفاده از تجارب ملموس و روزمره ● استفاده از عناصر موجود در محیط برای بازی و مشاهده، کنجکاوی و تحقیق ● تمرکز و تقویت قدرت حافظه (طبقه‌بندی، کدگذاری، کاربرد شناسی، به‌کارگیری اطلاعات) ● توانایی تشخیص و یادگیری تفاوت‌ها و شباهت‌ها، روابط کل و جزء، تناظر، ترتیب، تعلق و عدم تعلق به مجموعه، مفاهیم فضایی، اشیاء، اندازه و مقدار، زمان، فصول، رنگ‌ها ● توجه به فواید عینی مخلوقات و عناصر موجود در محیط ● معرفی تولیدات خود به دیگران ● انتخاب ایده و هدف ● بیان دلایل منطقی ساده - ارائه راه‌حل در چالش‌های ساده - تصمیم‌گیری و اقدام ● استفاده از ابزار و فناوری برای کشف، کنجکاوی، آزمایش و تولید ● شناخت و درک اولیه از مسئله ● برآورد حدس راه‌حل‌های واگرا با طوفان فکری ● تعیین راه حل دارای اولویت (باتوجه به امکانات، زمان، مزایا) ● تعیین مراحل انجام کارهای ساده اجرا ● بازنگری فرایند راه‌حل و (بررسی دستیابی به هدف) ● نتیجه‌گیری و ارائه ● انتخاب پروژه، بیان دلایل، تصمیم و اقدام، پیگیری، گزارش ● توجه به پیامدهای عینی رفتار و کلام خود و دیگران	● استفاده از حواس پنجگانه و تمییز بین آنها ● استفاده از عناصر موجود در محیط برای بازی و کنجکاوی ● پرسشگری، جست‌وجوگری، کنجکاوی، تصمیم‌گیری، حل مسئله ● استفاده از حافظه ● انتخاب ایده و هدف ساده ● انتخاب پروژه، بیان دلایل ساده و کوتاه، اقدام، گزارش، داشتن فرصت تکرار ● توجه به برخی پیامدهای عینی رفتار و کلام در قصه‌ها و گفت‌وگو درباره آنها ● معرفی تولیدات خود به دیگران	- دقت و تمرکز - استفاده از حافظه - پرسشگری - سازماندهی - برآورد - حل مسئله - کار با ابزارهای ساده - بیان دلایل منطقی ساده - تصمیم‌گیری و اقدام - هدف‌گزینی - گزارش - مهارت‌های ذهنی و تفکر منطقی	مهارت	
علاقه به کنجکاوی - جست‌وجوگری - فعال برای کشف و یادگیری - پشتکار - آزادی عمل - میل به تولید محصول دست‌ساز - میل به مشورت کردن - آزادی عمل در انتخاب فعالیت به دور از آسیب زدن به خود و دیگران		ارزش		

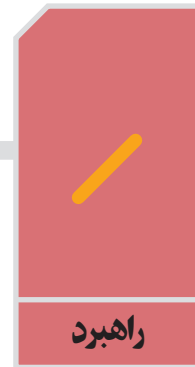

استاندارد محتوا		ارکان محتوا	ایده کلیدی	هدف	
۴ تا ۶ سال	۲ تا ۴ سال				
• برخی اسامی و صفات خداوند مهربان (الله: معروف ترین اسم خداوند مهربان، احد: خدا یکی است، رحمان: بخشنده نعمت، رحیم: مهربان، خالق: آفریدگار)، آفریده‌های خداوند مهربان (گیاهان، جانوران، خوراکی‌ها و پدیده‌های طبیعی) • نام چهارده معصوم علیهم‌السلام و صفات ایشان با تأکید بر پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و امام زمان عج: سلام کردن، مهربانی، راستگویی، آراستگی، شجاعت، صبوری، خوش قولی، دوستدار کودکان، کمک کار دیگران و نیازمندان و علاقه به الگوگیری از آنها • اسامی پیامبران: حضرت نوح علیه‌السلام، ابراهیم علیه‌السلام، موسی علیه‌السلام، عیسی علیه‌السلام و حضرت محمد صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم • آشنایی با قرآن کریم و قرآن سخن خدای مهربان، پیام‌های قرآنی، دارای قصه‌های زیبا و پیام‌های قرآنی (فقل سلام علیکم، کلوا من الطیبات، والصلح خیر، و قولوا للناس حسنا، تعاونوا علی البر و التقوی، اقم الصلوه، و احسنوا، فاستبقوا الخیرات، و بالوالدین احسانا، الحمد لله، واشکروا نعمه الله، و ثیابک فطهر، و انزل من السماء ماء، ان الله یحب المحسنین، الله خالق کل شیء) • آشنایی با اسامی برخی خوراکی‌ها و نعمت‌های خدا در قرآن کریم: (عسل، عدس، شیر، زیتون، خرما، انجیر، انار و خورشید و آب) • اسامی برخی حیوانات در قرآن کریم: زنبور، گوسفند، گاو، مورچه، فیل، پرستو، شتر	• نام حضرت محمد صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم / صلوات • نام برخی پیشوایان دین و صفات ایشان (مهربانی با کودکان و تمیز بودن) • قرآن کریم و قصه‌های کوتاه و منظوم درباره قرآن کریم • آداب احترام به قرآن کریم (بوسیدن) • آشنایی با برخی پیام‌های قرآنی (سلام علیکم، بسم الله الرحمن الرحیم، الحمد لله) و سوره‌های کوتاه قرآن کریم (توحید، کوثر)	آشنایی با برخی صفات و نعمت‌های خداوند - آشنایی با نام و برخی ویژگی‌های چهارده معصوم علیهم‌السلام - آشنایی با دعای سلامتی امام زمان (عج) - آشنایی با صلوات و معنای ساده آن - آشنایی با قرآن کریم و محتوای آن و آداب احترام گزاردن به آن	مفاهیم	صفات خدای مهربان، قرآن کریم و پیشوایان دین	هشتم

استاندارد محتوا		ارکان محتوا	ایده کلیدی	هدف
۴ تا ۶ سال	۲ تا ۴ سال			
• بیان فواید برخی آفریده‌های خداوند مهربان (گیاهان، جانوران، خوراکی‌ها و پدیده‌های طبیعی) • گفتن «بسم الله الرحمن الرحيم» در آغاز کارها، بویژه خوردن خوراکی و گفتن الحمد لله بعد از خوردن خوراکی • خشنود کردن خدای مهربان و پیشوایان دین با انجام کارهای خوب (همکاری در کارهای خوب و آسیب نزدن به وسایل دیگران و برگرداندن امانت به صاحب آن و ...)، کمک کردن و خوشحال کردن پدر و مادر • زمزمه و جمع خوانی دعای سلامتی امام زمان (عج) • گوش دادن به قرائت زیبایی قرآن کریم، زمزمه و تقلید از آن • رعایت برخی آداب احترام به قرآن کریم (بوسیدن، قرار دادن در جای مناسب) • بیان برخی قصه‌های کوتاه قرآنی • جمع خوانی و حفظ برخی پیام‌های کوتاه (از بخش مفاهیم) و سوره‌های کوتاه قرآن کریم همراه با معنای ساده: توحید، ناس، کوثر، عصر، نصر، حمد، قدر، تین، فیل و قریش	• گفتن «بسم الله الرحمن الرحيم» در آغاز غذا خوردن و در برخی مواقع • گفتن بسم الله الرحمن الرحيم و ترجمه آن به همراه والدین و مربی • خوشحال کردن، همکاری، محبت و کمک کردن به دیگران • فرستادن صلوات در زمان شنیدن نام حضرت محمد ﷺ • زمزمه دعای سلامتی امام زمان (عج) • جمع خوانی و حفظ برخی پیام‌ها (مندرج در بخش مفاهیم) و سوره‌های کوتاه قرآن کریم (توحید و کوثر)	فرستادن صلوات - انجام کارهای خداپسندانه - زمزمه دعای سلامتی امام زمان (عج) - گوش دادن - حفظ برخی سوره‌های کوتاه و پیام قرآن - انجام برخی آداب احترام گذاشتن به قرآن	مهارت	صفات خدای مهربان، قرآن کریم و پیشوایان دین
الگوگیری از والدین و مربی در گفتن بسم الله الرحمن الرحيم (در آغاز کارها و غذا خوردن و الحمد لله بعد از غذا خوردن) و علاقه به تکرار آن - تشکر از خدا و خشنود کردن خدا، پیشوایان، خانواده با انجام کارهای پسندیده - دوست داشتن خدا و پیشوایان دین و والدین - میل به فرستادن صلوات و خواندن دعای سلامتی امام زمان (عج) - الگوپذیری از پیشوایان دین - علاقه به حفظ و یادگیری برخی پیام‌ها و سوره‌های کوتاه قرآن کریم		ارزش		هشتم

راهبردهای تربیت و

یادگیری

راهنبردهای تربیت و یادگیری

راهنبردهای تربیت و یادگیری؛ مجموعه‌ای از موقعیت‌ها، فعالیت‌ها و اقداماتی است که برای تحقق اهداف برنامه اتخاذ و به کار گرفته می‌شوند، و در سازماندهی و اجرای اثربخش محتوا نقش اساسی دارند.

به اقتضای ویژگی‌های رشدی کودکان در دوره پیش از دبستان، این راهنبردها باید با تعامل حداکثری و آزادی عمل کودک تحقق یابد. هر فرصت و موقعیت بزنگاهی برای ارتباط با کودک و یادگیری وی است. زیرا که تربیت و یادگیری کودک در موقعیت‌های واقعی زندگی عینیت می‌یابد.

راهنبردهای یاددهی و یادگیری در دوره پیش از دبستان کودک محور بوده و با توجه به نیازهای اساسی او شناسایی و طراحی می‌شوند. این راهنبردها فرصتی هستند برای بیان عواطف و احساسات کودک و نیز شناخت خود و دنیای پیرامون، به نحوی که او را در تعامل مؤثر با خود، خدا، خلق و خلقت کمک می‌نماید.

فرصت‌های تربیتی و یادگیری شامل شناسایی و ایجاد موقعیت‌های اثربخش در تعامل با کودکان است به نحوی که آنها قادر باشند با توجه به آموخته‌های قبلی، تجارب اولیه و علائق خود درگیر فعالیت شوند و با درکی که نسبت به مفهوم یا مهارت موردنظر به دست می‌آورند، بتوانند با به‌کارگیری آموخته‌ها و مهارت‌های کسب شده در رویارویی با مسائل و پرسش‌های جدید، راه‌حل‌ها و پاسخ‌های مناسب ارائه کنند.

آنچه در راهنبردهای تربیت و یادگیری کودکان پیش از دبستان اهمیت داشته و آن را اثربخش می‌نماید، میزان تمرکز و درگیر شدن کودکان با موضوع و محتوای موردنظر است. از این رو ضروری است در انتخاب راهنبردها ویژگی و علائق کودکان پیش از دبستان همواره در نظر باشد تا تربیت و یادگیری آنها تضمین و محقق شود. فعالیت‌های یاددهی - یادگیری محمل بسیار مناسبی بر جلب توجه ایجاد انگیزه و علاقه، جذب و آماده کردن غیرمستقیم کودک برای تربیت و یادگیری هستند.

از ویژگی‌های برجسته در طراحی و سازماندهی این فعالیت‌ها، در هم تنیدگی آنهاست. به نحوی که ممکن است چند فعالیت به صورت ترکیبی در چرخه یادگیری استفاده شوند. مسیر یا چرخه یادگیری مشتمل بر موارد زیر است:

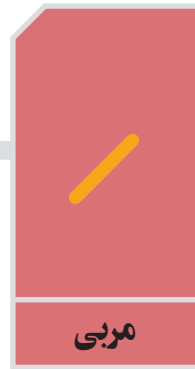
- درگیر کردن و ایجاد چالش
- جست‌وجوگری و کنجکاوی
- تبیین و توصیف
- ارزشیابی و بازخورد

فعالیت‌های متداول در دوره پیش از دبستان تحت عناوین زیر مطرح می‌شوند:
 قصه، شعر و سرود، بازی، نقاشی، حجم‌سازی (کاردستی)، نمایش خلاق، بحث و گفت‌وگو، مشاهده، آزمایش، گردش علمی تربیتی، فعالیت‌های قرآنی مانند: جمع‌خوانی و...، تماشای فیلم، کار با ابزار و فناوری نوین (به تناسب سن، ظرفیت و نیاز کودکان)
 این فعالیت‌ها در فرایند تولید محتوای آموزشی، بانگ‌رشی تلفیقی به ساحت‌های تعلیم و تربیت و عناصر برنامه درسی ملی طراحی و با هدایت مربی، به روش فعال اجرا می‌گردند.

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

میری

الف) صلاحیت‌های مربی

- برخوردار از سلامت لازم برای انجام وظیفه
- دارای روحیه تعهد، مسئولیت‌پذیری و اخلاق حرفه‌ای
- علاقه به کودک و تربیت او
- آشنایی با راهنمای برنامه جامع تربیت و یادگیری در دوره پیش از دبستان و دبستان
- توانایی بکارگیری راهبردهای تربیت و یادگیری، فناوری‌های نوین و دانش رشد و تربیت کودک
- توانایی طراحی و تولید محتوای تلفیقی
- توانایی زبان آموزی ویژه پیش از دبستان
- توانایی انجام فعالیت‌های انس با قرآن و عترت ویژه پیش از دبستان
- توانایی تعامل و برقراری ارتباط با کودکان و والدین
- توانایی مشاهده، ارزیابی و مستندسازی
- توانایی انجام کار تیمی
- آشنایی با فرهنگ و آداب رسوم اجتماعی دینی و ملی و احترام به آن
- توانایی در حفظ و ارتقای سلامت و مراقبت از کودکان
- آشنایی با حقوق و قوانین کودک، خانواده و توانایی ارجاع به آن
- مهارت تحقیق و انجام مطالعه علمی

ب) انتظارات از مربی

به منظور کیفیت بخشی در اجرای برنامه و زمینه سازی برای تحقق هر چه بهتر اهداف هشتگانه این راهنما، ذیل هر هدف انتظارات از مربی بیان شده است.

این انتظارات بیشتر ناظر به راهنمای عمل مربی در تربیت مربی برای کودکان سه سال تا شش سال تمام است.

۱- با شناسایی ویژگی ها و توانمندی های حسی حرکتی خود، رفتارهای متناسب با رشد و سلامت انجام دهد

انتظارات از مربی

- ۱- زمینه انجام فعالیت های دست ورزی مختلف را برای کودکان با مشارکت خود فراهم کند. مانند: خمیر بازی، کار دستی، نقاشی و...
- ۲- بازی ها و فعالیت های حرکتی با کودکان انجام دهند مانند: گرگم به هوا، لی لی، بالا بلندی و... تا او بتواند مثلاً تعادل ۲ پایینی یا تعادل روی یک پا را به خوبی انجام دهد.
- ۳- با فراهم کردن «تجربیات جدید» به تقویت همه حواس و مهارت های جسمی کودکان کمک کنند. مانند: کار با ابزارهای ساده، قیچی، بیلچه و...
- ۴- با کودکان صبحانه، ناهار و میان وعده را به طور منظم میل کنند. تغذیه کودک باید شامل مواد مغذی باشد نظیر میوه ها، سبزیجات، لبنیات، حبوبات، غلات و پروتئین و از تغذیه ناسالم کودک (فست فود) پرهیز شود.
- ۵- مربی بدون ایجاد محدودیت برای بازی و نشاط کودکان، مراقب رفتارهای پر خطر وی نسبت به خود و دیگران باشند. مانند: ایمنی در دوچرخه سواری، تاب بازی، دوری از ارتفاع، عدم دسترسی به مواد شیمیایی، سمی، آتش زا و...
- ۶- زمینه انجام فعالیت های دست ورزی مختلف را برای کودکان یا با مشارکت خود فراهم کنند. مانند: خمیر بازی، کار دستی، نقاشی و...
- ۷- بازی ها و فعالیت های حرکتی با کودکان انجام دهند مانند: گرگم به هوا، لی لی، بالا بلندی و... تا او بتواند مثلاً تعادل ۲ پایینی یا تعادل روی یک پا را به خوبی انجام دهد.
- ۸- کودکان را در رعایت بهداشت فردی تشویق نموده و برای آنان الگو باشند. مانند: پاکیزگی لباس، شست و شوی دست و صورت، کوتاه کردن مو و ناخن و...
- ۹- مربیان با کمک های اولیه و ضروری آشنا باشند تا در مواقع خطر اقدام لازم را انجام دهند.
- ۱۰- مربی با روش مشارکتی و با استفاده از مشاهده (کاربرد حواس) و شیوه پرسش و پاسخ، پروژه ای را در زمینه اعضای بدن خود کودکان انجام دهد.
- ۱۱- همینطور که کودکان در الگوهای رشدی به هم مشابه اند ولی هر کدام از آنها علائق، تجربیات و روش های یادگیری خودشان را دارند. بنابراین مربیان باید به تفاوت های فردی کودکان احترام بگذارند و به گونه ای به نیازهای کودکان پاسخ دهند که هر یک از آنها احساس راحتی کنند و آماده یادگیری باشند.
- ۱۲- مربی باید فضای بازی، مواد و ابزار و فرصت های لازم، برای بازیهای خلاق و متفکرانه کودک را فراهم نماید.
- ۱۳- بهتر است در جمع آوری و طراحی بازی، بازی های بومی و سنتی مناسب با سن کودکان را انتخاب کنند.

۲- با آشنایی نسبت به محیط زندگی، طبیعت و منابع، به حفظ آنها علاقه نشان دهد.

انتظارات از مربی

- ۱- هنگام تفریح و بیرون بردن از مرکز در فرصت‌های مناسب کودکان را به مشاهده نعمت‌های خدا و لذت از تماشای آنها تشویق کنند. مانند: درختان، آسمان، پرندگان و....
- ۲- مراقبت و حفظ محیط زیست (محل، طبیعت و...) و پاکیزگی آن الگوی کودکان باشند، و توجه آنها را به استفاده صحیح از نعمت‌های خدا جلب کنند و سعی کنند به کودکان خوش بگذرد.
- ۳- مربی در مرکز گیاه نگه دارند و مراقبت از آنها را تا حد امکان به کودکان بسپارند.
- ۴- در مرکز ۲ مخزن مجزا برای زباله‌های تر و خشک داشته باشند و کودکان را با حفظ محیط زیست و بازیافت آشنا کنند.
- ۵- اهمیت و ارزش نان و غذا و پرهیز از اسراف آنها را در موقع غذا خوردن به کودکان تأکید کنند.
- ۶- برای استفاده مجدد از وسایل دور ریختنی در ساخت کاردستی، کودکان را تشویق کنند.
- ۷- کودکان را با آلوده‌کننده‌های محیط اطراف مثل (آب، هوا، پارک جنگلی و...) آشنا کنند.
- ۸- از خود کودکان برای مرتب کردن کلاس، مرتب کردن سفره صبحانه و میان وعده کمک بگیرد.
- ۹- هر ساله در ۵ ژوئن همزمان با نیمه خرداد ماه در سراسر جهان به مناسبت روز جهانی محیط زیست در مهد کودک به شکل متنوعی جشن برگزار شود.
- ۱۰- کودکان را با حقوق محیط زیست (حیوانات، کوه، دریا، جنگل، رود و...) از رساله امام سجاد علیه السلام آشنا کند.
- ۱۱- به کودکان یاد دهد وقتی که در دل طبیعت می‌روند خوب مشاهده کنند، کنجکاو باشند، بشنوند و در عین اینکه از صدمه و تخریب محیط پرهیز کنند، تجربیاتشان را برای کلاس بیاورند و گزارش کنند.
- ۱۲- کودکان را با مصرف بهینه (آب، برق، گاز، مواد غذایی، نان و...) آشنا سازد.
- ۱۳- کودکان را با سواد مالی (آشنایی با انواع سکه و اسکناس، پرداخت پول برای هر خرید و...) آشنا کند.

۳- با مشاهده زیبایی های محیط و خلقت، دریافت های خود را به زبان هنر ابراز کند.

انتظارات از مربی

- ۱- مربی برای بیان افکار و احساسات خود درباره زیبایی های مخلوقات و محیط از کلمات زیبا و طیب استفاده کند، تا کودکان به انجام این رفتار تشویق شوند.
- ۲- کودکان را به توصیف تجربه چند حسی خود از مخلوقات ترغیب کند. مثلاً موقع باریدن باران به دیدن و شنیدن صدای باران، گرفتن دست زیر باران برای لمس کردن و بوییدن رایحه آن ترغیب کند.
- ۳- برای کودکان قصه، شعر، لالایی و ترانه های بومی و فرهنگی بخواند.
- ۴- محیط اطراف کودک با محرکات (رنگ و تصاویر) با نشاط، زیبا و مناسب با فرهنگ ایرانی اسلامی تزئین شود.
- ۵- کودکان را به انجام فعالیت های مختلف هنری مانند: کشیدن نقاشی، درست کردن کلاژ و کاردستی و برپایی نمایشگاه، هدیه آنها به اقوام، نزدیکان و دیگران در مناسبت ها تشویق کند.
- ۶- موسیقی های طیب و کلمات و آواهای مناسب، صوت زیبا، کوتاه و کودکانه از قرآن پخش کند.
- ۷- برای کودکان قصه های کودکانه (کهن ادبی و قرآنی) تعریف کند و در خصوص شخصیت ها و اتفاقات آن با هم گفت و گو کند.
- ۸- با قصه گوئی و نمایش خلاق زمینه ابراز احساسات و عواطف کودکان فراهم کند.
- ۹- به کودکان فرصت بیان داستان هایشان را که در قالب نقاشی، ساخت و بازی انجام می دهند، بدهد.
- ۱۰- حواس پنج گانه کودک (حواس بینایی، شنوایی، بویایی، چشایی و لامسه) از اولین و مهم ترین ابزارهای کودکان برای درک و دریافت دنیای پیرامونشان است که تقویت آن از طریق برنامه ها از مهمترین وظایف یک مربی است.
- ۱۱- به کودکان اجازه و فرصت جان بخشی به تخیلات خود را دهند. مربی زمانی را در هفته به گفت و گوی آزاد اختصاص دهد.
- ۱۲- حداقل یک وقت یا یک پروژه به فعالیت های هنری در روز اختصاص داده شود (نقاشی، کاردستی، سفالگری، نمایش خلاق، تئاتر، ترکیب رنگ ها).
- ۱۳- طرح ریزی مرکز به شکلی که بشود در آن، دست سازه های کودکان را به همسالان، والدین آنها و کارکنان مرکز نمایش داد. این به گسترش ایده و کشف کودکان در طول زمان کمک می کند.

۴- با نقش و هویت خود در خانواده و جامعه آشنا شده و رفتارهای مبتنی بر ارزش‌های اسلامی را بروز دهد.

انتظارات از مربی

- ۱- مربیان کودکان را در برخی تصمیم‌گیری مخصوصاً تصمیمات مربوط به خودشان مشارکت دهند.
- ۲- مقررات منطقی و مناسب سن کودک تعیین کرده و اجرای آن را پیگیری کنند. مانند: زمان و محل خواب و غذا خوردن، زمان استفاده از تلویزیون و...
- ۳- مسئولیت‌های کوچک متناسب با سن مثل سفره پهن کردن یا کمک در شستن ظروف را به کودک بدهند.
- ۴- پوشش مربیان در مقابل هم متناسب و با حیاء باشد و کودک را برای آراسته بودن، نظافت و پوشش مناسب فرهنگ تشویق کنند.
- ۵- مربیان در عمل الگوی عینی و مناسب برای کودک خود باشند تا زمینه انجام رفتارهای پسندیده در ایشان فراهم شود. مانند: سلام کردن، تشکر کردن، پوشش مناسب، آداب غذا خوردن، راستگویی و امانت‌داری و...
- ۶- در موقع رفتن به اماکن زیارتی و فرهنگی ضمن توجه به تحمل کودکان و لذت بردن آن‌ها، و به سؤالات ایشان پاسخ و توضیحات ساده بدهند.
- ۷- مربیان نسبت به نمادهای ملی مثل پرچم یا سرود ملی و نمادهای مذهبی مثل بیرق عزای امام حسین علیه السلام احترام بگذارند و دلیل آن را برای کودکان توضیح دهند.
- ۸- مراسمات ملی مثل عید نوروز و مراسمات دینی مثل عید میعت را برگزار کنند و دلیل برگزاری آن‌ها را به زبان ساده برای کودک بیان کنند.
- ۹- کودک را در آذین‌بندی مرکز برای جشن‌ها و مناسبت‌های مختلف مشارکت دهند.
- ۱۰- قهرمانان ایرانی و اسلامی مثل امام خمینی (ره) و شهید سلیمانی و برخی دانشمندان و شعراء را به زبان قصه و اشعار کودکانه و... معرفی کنند.
- ۱۱- صدای اذان را در مرکز پخش کنند و حتی الامکان نماز جماعت بخوانند.
- ۱۲- در معرفی اقوام با تصویر و عروسک درباره ویژگی‌ها و نوع زندگی مردم (شهر، روستا، عشایر) گفت‌وگو کرده و به پرسش‌های کودکان با حوصله پاسخ دهند.
- ۱۳- مربیان هیجان‌ات اصلی خود را به طور مناسب بروز دهند. مثلاً ناراحتی یا خوشحالی خود را بدون افراط و تفریط نشان دهند.
- ۱۴- مربیان به هیجان‌ات کودکان، پاسخ مناسب دهند. مثلاً به ترس‌های کودک توجه کنند و با سرزنش و کوچک‌نمایی آن را نادیده نگیرند.
- ۱۵- کودکان را بخاطر اشتباهاتش سرزنش و تحقیر نکنند و پذیرش غیر مشروط را نشان دهند.
- ۱۶- همواره کودکان را بخاطر پیشرفت و موفقیت‌های کوچک مورد تشویق کلامی، غیر کلامی و فعالیتی قرار دهند.
- ۱۷- مربی کودکان را با احساس‌های مثبت و منفی اصلی با نقاشی، ایموجی‌ها، عکس و... آشنا کند.
- ۱۸- مربی کودکان را در استفاده از احساس‌ها در موقعیت‌های متفاوت کمک کند برای مثال: موقعی که کسی فوت کرده، آدم‌ها چه احساسی دارند؟ موقعی که عروسبیه چطور؟ موقعی که کار ارزشمندی انجام می‌دهیم؟ و...
- ۱۹- با نگهداری گل و گیاهان یا کاشت سبزیجات در مرکز کودکان را به مراقبت از آنها تشویق کنند.
- ۲۰- کودک را با مشاغلی که روزانه با آنها روبه‌رو می‌شود؛ آشنا کنند و در مورد مضرات عدم وجود آنها با کودک گفت‌وگو کنند.
- ۲۱- مراحل تولید و ساخت وسایل و محصولات مورد استفاده در زندگی روزانه (نان، لبنیات، عسل) را در حد ساده به کودک یاد دهند.
- ۲۲- ضمن توجه به اهمیت تهیه رزق حلال و طیب، کودک را از نتایج برخی مشاغل کاذب آگاه کنند.
- ۲۳- به دنبال استعدادیابی و انتخاب شغل از این سن برای کودکان نباشند.
- ۲۴- برای خرید کالای ایرانی و تأکید بر این موضوع، الگوی عملی برای کودکان باشند و کودکان را برای خرید از کالای ایرانی و ملی دعوت کند.
- ۲۵- علامت استاندارد، سلامت و تاریخ انقضاء و تولید، را به کودکان آموزش دهند.
- ۲۶- تهیه برنامه‌های خانه-مدرسه به مناسبت‌های خاص جهت حفظ ارتباط بین مدرسه و خانه و همچنین احساس تعلق، محبت و حمایت میان کودک و خانواده باشد.
- ۲۷- مربی با کمک خود کودکان قوانین و ارزش‌های کلاس را به تصویر کشیده و در کلاس نصب کرده تا کودکان کاملاً در جریان باشند.
- ۲۸- انتظار می‌رود که آداب اجتماعی (سلام کردن، اجازه گرفتن، خداحافظی، تشکر، آداب غذا خوردن) را در قالب برنامه‌ها و روش‌های متنوع آموزش دهد.
- ۲۹- به کودکان در کلاس متناسب با توانمندی آنها مسئولیت داده شود و به صورت چرخشی همه کودکان یکبار تجربه مسئولیت‌های مختلف را داشته باشند.
- ۳۰- مربی حتماً مهارت همدلی داشته باشد و در رابطه با کودکان از آن بهره‌مند گردد.
- ۳۱- مربی، خود علاقه‌مند به افتخارات ملی و قهرمانان کشورش باشد و برنامه‌هایی در این زمینه برای آشنا کردن کودکان کلاسش ترتیب دهد.
- ۳۲- مربی نسبت به مسائل آبی که بین کودکان در کلاس پیش می‌آید، مهارت و توانمندی لازم برای حل تعارض را داشته باشد.
- ۳۳- کودکان را با مشاغل ضروری در جامعه (آتش‌نشان، اورژانس، پلیس، معلم و...) آشنا سازد و راه‌های ارتباطی با آنها را آموزش دهد.
- ۳۴- بازدید گروهی از محیط‌های کاری مشاغل مختلف را انجام دهند.
- ۳۵- از کودکان بخواهد که بعد از ساخت دست‌سازه خودشان احساسشان را با کلاس در میان گذارند.

۵- به علاقه به کاربرد زبان فارسی، توانش ارتباطی خود را با کلام طیب ابراز کند.**انتظارات از مربی**

- ۱- مربیان در سخن گفتن، کلمات و جملات را به طور صحیح، شمرده، با دقت و لحن و آهنگ مناسب ادا کنند، و به این مهارت در سخن گفتن کودکان خود نیز توجه کنند.
- ۲- کارکنان در صحبت کردن و ارتباطات خود از کلام زیبا و طیب استفاده کنند.
- ۳- مربیان برای گفت و شنود با کودکان وقت بگذارند، به صحبت‌های آنان صبورانه گوش بدهند و کودکان را به ادامه صحبت تشویق کنند.
- ۴- پرسش‌های کودکان را بی پاسخ نگذارند برای سؤالاتی که پاسخ آنها را نمی‌دانند با مشورت یا تحقیق کنند.
- ۵- با حفظ زبان مادری کودکان را به یادگیری زبان فارسی به عنوان نماد هویت ایرانی تشویق نمایند.
- ۶- یادگیری خواندن و نوشتن زبان فارسی را به برنامه رسمی آموزش و پرورش در دوره ابتدایی بسپارند و از آموزش‌های زود هنگام بپرهیزند.
- ۷- مربی فعالیت‌هایی در زمینه دقت و توجه در شنیدن زبان رسمی و ملی کشور طراحی کند.
- ۸- مربی تعداد لغات کودکان را با بازی‌ای مثل حدس زدن کلمه با دادن ویژگی‌های آن کلمه یا خالی گذاشتن ابتدا یا انتهای کلمه افزایش دهد.

**۶- برای بهره‌مندی صحیح از رسانه‌ها رفتارهای مناسب انجام دهد.
(تربیت اجتماعی، اخلاقی، علمی و زیستی)****انتظارات از مربی**

- ۱- میزان استفاده از رسانه‌های دیجیتال (به غیر از زمان آموزش) نباید بیش از ۲ ساعت در روز باشد.
- ۲- کودک را در معرض پویانمایی و بازی‌های حاوی خشونت یا دارای رده‌بندی سنی بالاتر یا نامناسب با ارزش‌های فرهنگی قرار ندهند.
- ۳- حتی المقدور محل ویژه‌ای برای کتابخانه اختصاص دهند.
- ۴- کودکان را با برخی از رسانه‌های مناسب (کتاب، نرم افزار، فیلم، مجله، بازی‌های رایانه‌ای) و محتوای مفید و مناسب آنها آشنا کرده و چگونگی استفاده از آن را یاد بدهند.
- ۵- برگزاری کارگاهی راجع به همین زمینه برای والدین و استفاده از حمایت والدین برای کمتر استفاده کردن از لپ‌تاپ و تبلت و گوشی جهت بازی.
- ۶- مربیان در کلاس از تافن همراه استفاده نکنند.

۷- با به کارگیری مهارت‌های پایه یادگیری و تفکر، سازندگی خود را بروز دهد.

انتظارات از مربی

- ۱- چالش‌هایی برای تقویت کنجکاوی و جستجوگری کودکان فراهم کنند. ترجیحاً این چالش‌ها در زندگی روزمره کودکان باشند. مانند: «چگونه فضای مرکز را زیباتر کنیم؟»
- ۲- به کودکان آزادی عمل، فرصت مشاهده، کسب تجربه و کنجکاوی داده و اجازه انتخاب و تصمیم‌گیری دهند.
- ۳- کودکان را در معرض استفاده از وسایل و ابزارهای علمی و فناوری قرار دهند. مانند: ذره بین، آهن ربا، لوگو، جورچین و...
- ۴- کودکان را در معرض مسائل و چالش‌هایی قرار دهند؛ تا بتوانند با تفکر، دقت و پیگیری، راه حل ارائه دهند. مانند: تکمیل قصه‌های ناتمام توسط کودک، مطرح کردن نیازهای روزمره و چگونگی رفع آن
- ۵- در مواجهه با سؤالات کودکان، به جای پاسخ‌های زود هنگام و کلیشه‌ای، فرصت فکر کردن داده شود.
- ۶- در مسائلی که برای کودک پیش می‌آید؛ زمینه‌ای فراهم کنند که ابتدا کودک راه حل آنها را ارائه دهد. (حتی اگر راه حل نادرست باشد)
- ۷- با همفکری کودکان در مورد درستی یا نادرستی برخی رفتارها و پیامدهای آنها دلایل منطقی ارائه دهند.
- ۸- با ایجاد فرصت‌های جدید برای کودکان، به شکل‌گیری ایده‌ها و اهداف جدید کمک کنند.
- ۹- به ساخت وسایل و تهیه خوراکی‌ها اهمیت داده و در انجام آن، کودکان را مشارکت دهند. مانند: شیرینی، ابزار تزئینی
- ۱۰- با تشویق کودکان در انجام کارها، روحیه پشتکار و تلاش را در آنها برای دستیابی به هدف افزایش دهند.
- ۱۱- مربی خودش به تفکر و اگر آرسیده باشد و سعی کند در برنامه‌هایش کودکان را به استفاده از تفکر و اگر تشویق کند.
- ۱۲- با کمک خود کودکان راه حلی برای موضوعات پیدا کنند.
- ۱۳- مربی از زبان امکان در کلاس استفاده کند و بچه‌ها فرصت برای ایده و خلق راه حل داشته باشند.
- ۱۴- مربی به راه حل‌های کودک نخندد چرا که می‌تواند راه حل‌ها روزی به واقعیت تبدیل شوند.
- ۱۵- طیف گسترده‌ای از مواد طبیعی و بازیافتی مانند: سنگریزه، شن، برگ، علف، دانه، مخروط، نوارهای پارچه‌ای، بطری‌های پلاستیکی، نخ و گونی، موزاییک و بافتنی را جهت تولید و ساخت فراهم کند.
- ۱۶- مربی منابع و مواد را به شکلی منظم مرتب کند تا بچه‌ها به راحتی دسترسی داشته باشند و از سوی دیگر کودکان قدر و ارزش منابع را بدانند.
- ۱۷- مربی از دست‌سازه‌ها و آثار هنری کودکان کلاسش برای ابراز محبت و تشکر به دیگران هدیه دهد.

۸- با صفات خداوند مهربان، پیامبر گرامی اسلام ﷺ، قرآن کریم و پیشوایان دین به ویژه امام زمان (عج)، آشنا شده و به آنها انس و علاقه نشان دهد.

انتظارات از مربی

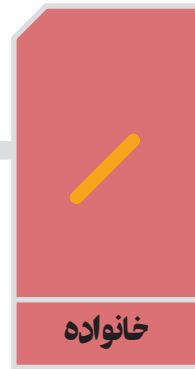
- ۱- به کودکان محبت کنند و از اشتباهاتش به آسانی بگذرند.
- ۲- کودکان را به بهانه‌های مختلف تحسین، تأیید و تشویق کنند.
- ۳- مربیان هر کار را با نام خدا شروع کنند به ویژه هنگام شروع کلاس یا صرف غذا، این عمل را به کودک هم نشان دهند.
- ۴- مربیان صفات خوب کودک و اطرافیان را به صفات خدا ارتباط دهند. مثلاً مهربانی و بخشندگی
- ۵- قبل از غذا بسم الله الرحمن الرحیم بگویند و در پایان با گفتن الحمد لله، الهی شکر و... از خدا به خاطر همه نعمت هایش تشکر کنند.
- ۶- مربیان اشعار، لالایی و قصه‌های قرآنی و دینی را برای بچه‌ها تعریف کنند و راجع به آنها با کودکان صحبت کنند.
- ۷- مربیان در زمان‌های مختلف به امام زمان (عج) سلام دهند، از او کمک بخواهند، برای ظهور او دعا کنند و کودک را هم در این زمینه تشویق کنند.
- ۸- مربیان در مناسبت‌های مربوط به پیامبر و ائمه علیهم السلام از خصوصیات، شجاعت، دانایی، مهربانی و بخشندگی آنها برای کودکان تعریف کنند.
- ۹- به کودکان یاد دهند که هر وقت نام پیامبر را شنیدند بر او و خاندانش صلوات بفرستند و دلیل آن را هم برای آنها بگویند. یعنی ما به پیامبر و اهلیت ﷺ سلام کرده و می‌گوییم که آنها را دوست داریم.
- ۱۰- مربیان به سؤالات کودک در خصوص پیشوایان ﷺ صورانه پاسخ دهند و اگر پاسخ را نمی‌دانند با مشورت و تحقیق به آنها پاسخ دهند.
- ۱۱- با قرائت قرآن و پخش صوت زیبای آن، فضای مرکز را نورانی کنند.
- ۱۲- کودکان را به فضا و محافل قرآنی ببرند مانند: نمایشگاه‌ها، جلسات مناسب کودکان و...
- ۱۳- قرآن را در معرض دید کودکان و در جای مناسب قرار دهند و هنگام استفاده به آن احترام بگذارند.
- ۱۴- مربیان از پیام‌ها، آیات و سوره‌های کوچک و ساده قرآنی در مواقع مناسب و مکالمات روزانه استفاده کنند.
- ۱۵- حتی المقدور در مرکز نماز را به صورت جماعت بخوانند.
- ۱۶- مناسبت‌های تولد ائمه علیهم السلام را گرامی داشته و برای کودکان شیرینی تهیه کنند.
- ۱۷- در مواقع زیارت آداب آن را با توجه به تحمل و درک کودک با هم انجام دهند.
- ۱۸- کودکان را با صفات ملموس خدا آشنا کنند.
- ۱۹- با کودکان راجع به کارهای خوب از نظر خدا صحبت کنند.
- ۲۰- با کودکان گیاهانی در باغچه بکارند و با مهربانی و ربوبیت خدا به طور عملی آشنا شوند.
- ۲۱- به کودکان آداب نشستن سر سفره و احترام به سفره و شکرگزاری در پایان غذا را یاد دهند.
- ۲۲- کودکان را با اسامی پیامبران اولوالعظم، پیشوایان و معصومین دین ﷺ آشنا سازند.
- ۲۳- به کودکان صفات برتر و اصلی ائمه علیهم السلام را معرفی کنند و در مورد آن صفات در قالب داستان صحبت کنند.
- ۲۴- در مورد ویژگی‌های ائمه علیهم السلام (شجاعت، راستگویی، مهربانی، صبوری و...) با کودکان صحبت شود.
- ۲۵- در مورد جهان پس از ظهور حضرت حجت ﷺ برای بچه‌ها با زبان هنر فعالیت تعریف کنند.
- ۲۶- هر روز را با خواندن یک سوره کوتاه شروع کند.
- ۲۷- ساعت قرآن را به زنگ با نشاط و فرح بخش تبدیل کند

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

خانواده

یکی از نهادهای اجتماعی مؤثر و بنیادی در انواع تربیت، به ویژه در سنین کودکی، نهاد خانواده است. در واقع نهاد خانواده کوچک‌ترین واحد اجتماعی و در عین حال مهم‌ترین و تأثیرگذارترین واحد تربیتی در جوامع محسوب می‌شود. اساساً یکی از عملکردهای مهم این نهاد، تربیت فرزندان است و در هر حال نقش غیر قابل انکاری در فرایند تربیت دارد. خانواده به طور طبیعی مهم‌ترین نقش را در زمینه سازی رشد و تحول فرزندان بر عهده دارد؛ در مکتب اسلام بر جایگاه خانواده در فرایند تربیت تأکید فراوان شده است^۱. صراحت منابع و متون مقدس و معتبر اسلامی در توجه به نقش والدین در تربیت، هم‌چنین تنوع و تکرار فراوان آنچه در آیات، روایات و احادیث درباره‌ی وظایف تربیتی خانواده آمده است، اجماعی کلی درباره‌ی مسئولیت والدین نسبت به تربیت فرزندان در میان صاحب نظران دینی و کارشناسان تربیت اسلامی پدید آورده است.

در سند «مبانی نظری تحول بنیادین تعلیم و تربیت رسمی و عمومی جمهوری اسلامی ایران» بر ضرورت وحدت بین تربیت رسمی و تربیت غیررسمی، خصوصاً نقش کلیدی خانواده در به سرانجام رسیدن غایت و هدف کلی تربیت و لزوم هماهنگی و همیاری آنها در دستیابی به اهداف و شایستگی‌های لازم تأکید شده است. در فصل ششم سند مزبور با عنوان «تقویت بنیان خانواده و کمک به افزایش سطح توانایی‌ها و مهارت‌های خانواده در ایفای نقش تربیتی متناسب با اقتضائات جامعه اسلامی» به طور مفصل به نقش خانواده در مراحل برنامه‌ریزی، طراحی و تدوین تا اجرا و ارزشیابی با ادبیات مختلف تأکید شده است.^۲

بسیاری از دانشمندان، محققان علوم تربیتی و صاحب نظران برنامه‌ریزی درسی به عنصر کلیدی خانواده و نقش والدین در برنامه درسی نیز تصریح نموده‌اند. صاحب نظران معتقدند وقتی مراکز آموزشی و والدین با همدیگر مشارکت می‌کنند در واقع به ارتقاء بهره‌وری و موفقیت مهم‌ترین منابع سرمایه در پیشرفت جامعه خود یعنی کودکان و نوجوانان کمک می‌کند. هم‌چنین مطالعات و بررسی‌ها به ارتباط مستقیم و معنادار بین مشکلات خانوادگی با انگیزه و پیشرفت فراگیران در یادگیری تأکید دارد. (کروزیر^۳ و ری^۴؛ ۲۰۰۵؛ هندرسون و برلا^۵، ۱۹۹۷).

۱- قو انفسکم و اهلیکم ناراً (تحریم: ۶)؛ نام نیکو، لقمه حلال، قرآن آموزی و ادب از حقوق کودک است (الکافی، جلد ۶؛ الخصال، ص ۶۳).

۲. (شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۱۳۹۰)

۳- Crozier

۴- Reay

۵- Henderson & Berla

راهنمای برنامه تربیت و یادگیری در دوره ویژه و حساس هفت سال اول کودکی یا همان پیش از دبستان، به نقش بی بدیل خانواده در تولیت و الگو بودن اهتمام جدی داشته و برای نخستین بار در نظام آموزش و پرورش کشور با مشارکت دادن جدی نمایندگان ایشان در تدوین و تولید این راهنما به تعیین انتظارات از خانواده نیز پرداخته است.

در جدول زیر به موازات اهداف و شایستگی های مورد انتظار از کودک، انتظارات از خانواده نیز تعیین شده است.

۱- با شناسایی ویژگی ها و توانمندی های حسی حرکتی خود، رفتارهای متناسب با رشد و سلامت انجام دهد.

انتظارات از خانواده

- ۱- زمینه انجام فعالیت های دست ورزی مختلف را برای کودک یا با مشارکت خود فراهم کنند. مانند: خمیر بازی، کار دستی، نقاشی و...
- ۲- بازی ها و فعالیت های حرکتی با کودک انجام دهند مانند: گرگم به هوا، لی لی، بالا بلندی و... تا او بتواند مثلاً تعادل ۲ پایایی یا تعادل روی یک پا را به خوبی انجام دهد.
- ۳- با فراهم کردن «تجربیات جدید» به تقویت همه حواس و مهارت های جسمی کودک خود کمک کنند. مانند: کار با ابزارهای ساده، فیچپی، بیلچه و...
- ۴- والدین در مسواک زدن منظم الگو باشند و استفاده از نخ دندان و مسواک زدن صحیح را به او یاد دهند.
- ۵- هر ۶ ماه یکبار کودک را به دندان پزشک ببرند و مراقب سلامتی دهان و دندان کودکان خود باشند.
- ۶- با فرزندان خود صبحانه، نهار و شام را به طور منظم میل کنند. شام را ابتدای شب مصرف کنند. تغذیه کودک باید شامل مواد مغذی باشد نظیر سبزیجات، لبنیات، حبوبات و غلات و پروتئین و از تغذیه ناسالم کودک (فست فود) پرهیز شود.
- ۷- در میان وعده ها از خوراکی های طیب (مفید و تمیز) مانند: میوه ها و خشکبار استفاده کنند.
- ۸- کودکان خواب منظم، به موقع، مکان مناسب (جدا از والدین) و کافی (حداقل ۸ ساعت) داشته باشند.
- ۹- والدین بدون ایجاد محدودیت برای بازی و نشاط کودک، مراقب رفتارهای پرخطر وی نسبت به خود و دیگران باشند. مانند: ایمنی در دوچرخه سواری، تاب بازی، دوری از ارتفاع، عدم دسترسی به مواد شیمیایی، سمی، آتش زا و...
- ۱۰- برای مراقبت زودهنگام از سلامتی و پیشگیری از آسیب و بیماری ها (بینایی، شنوایی، عادت مکیدن انگشتان و...) لازم است کودکان را تحت نظارت و درمان مراکز بهداشتی و درمانی قرار دهند.
- ۱۱- کودکان را در رعایت بهداشت فردی و خانوادگی تشویق نموده و برای آنان الگو باشند. مانند: استحمام، پاکیزگی لباس، شست و شویی دست و صورت، کوتاه کردن مو و ناخن، وسایل بهداشتی شخصی حوله، مسواک، شانه و...
- ۱۲- با کودکان درباره مراقبت از خود مانند: پوشاندن اعضای خصوصی بدن، عدم مشاهده اعضای خصوصی دیگران و پرهیز از ارتباط با افراد ناآشنا و ارتباط پرخطر با دیگران با بیان مثال و دلایل کودکانه و موقعیت مناسب (زمان پرسش کودک و...) گفت و گو نمایند.
- ۱۳- والدین با کمک های اولیه و ضروری آشنا باشند تا در مواقع خطر اقدام لازم را انجام دهند.

۲- با آشنایی نسبت به محیط زندگی، طبیعت و منابع، به حفظ آنها علاقه نشان دهد.

انتظارات از خانواده

- ۱- هنگام تفریح و بیرون بردن از منزل در فرصت‌های مناسب کودک را به مشاهده نعمت‌های خدا و لذت از تماشای آنها تشویق کنند. مانند: درختان، آسمان، پرندگان و....
- ۲- در مراقبت و حفظ محیط زیست (محل، طبیعت و...) و پاکیزگی آن الگوی کودکان خود باشند، و توجه آنها را به استفاده صحیح از نعمت‌های خدا جلب کنند و سعی کنند به کودکان خوش بگذرد.
- ۳- والدین در منزل گیاه نگه دارند و مراقبت از آنها را تا حد امکان به کودک بسپارند.
- ۴- در منزل ۲ مخزن مجزا برای زباله‌های تر و خشک داشته باشند و کودک را با حفظ محیط زیست و بازیافت آشنا کنند.
- ۵- در نظافت خانه از کودک کمک بگیرند.
- ۶- فرصت آشنایی کودک را با محله، کوچه‌ها و خیابان‌های اطراف و همسایه‌ها فراهم نمایند.
- ۷- در فرآیند تهیه ملزومات از مراکز خرید، با توجه به ضرورت و نیازهای کودک به او حق انتخاب و اظهار نظر بدهند.
- ۸- در مغازه یا رستوران به کودک حق انتخاب بدهند تا در یک سطح مشخصی از قیمت، خوراکی سالم برای خود انتخاب کند.
- ۹- در مراقبت از وسایل شخصی و عمومی به عنوان الگوی مناسب کودکان باشند؛ تا کودکان با الگوگیری از آنها به حفظ و نگهداری صحیح از اسباب بازی‌های و سایر وسایل شخصی علاقمند شوند.
- ۱۰- اهمیت و ارزش نان و غذا و پرهیز از اسراف آنها را در موقع غذا خوردن به کودک تأکید کنند.
- ۱۱- با تعیین قواعدی برای میزان خرید کودک، به او یاد دهند که در تمام خریده‌ها، نیاز نیست که حتما جنس و وسیله‌ای برای او تهیه شود.
- ۱۲- استفاده از کارت بانکی را به کودک یاد بدهند.
- ۱۳- برای استفاده مجدد از وسایل دور ریختنی در ساخت کاردستی، کودک را تشویق کنند.

۳- با مشاهده زیبایی‌های محیط و خلقت، دریافت‌های خود را به زبان هنر ابراز کند.

انتظارات از خانواده

- ۱- والدین برای بیان افکار و احساسات خود درباره زیبایی‌های مخلوقات و محیط از کلمات زیبا و طیب استفاده کنند، تا کودکان به انجام این رفتار تشویق شوند.
- ۲- کودک را به توصیف تجربه چند حسی خود از مخلوقات ترغیب کنند. مثلاً موقع باریدن باران به دیدن و شنیدن صدای باران، گرفتن دست زیر باران برای لمس کردن، بوییدن رایحه آن ترغیب کنند.
- ۳- برای کودکان قصه، شعر، لالایی و ترانه‌های بومی و فرهنگی بخوانند.
- ۴- محیط اطراف کودک با محرکات (رنگ و تصاویر) با نشاط، زیبا و مناسب با فرهنگ ایرانی اسلامی تزئین شود.
- ۵- والدین صحبت‌های قصه‌گونه و جملات شعرگونه فرزند خود را جدی گرفته و صبورانه گوش کنند.
- ۶- در هنگام پهن کردن سفره والدین می‌توانند کودک را دعوت به مشارکت نموده و اجازه تزئین سفره را به او بدهند تا به افزایش حس مشارکت و زیبایی شناختی کودک کمک شود.
- ۷- کودکان را به انجام فعالیت‌های مختلف هنری مانند: کشیدن نقاشی، درست کردن کلاژ و کار دستی و برپایی نمایشگاه خانگی، هدیه آنها به اقوام، نزدیکان و دیگران در مناسبت‌ها تشویق کنند.
- ۸- موسیقی‌های طیب و کلمات و آوای مناسب، صوت زیبا، کوتاه و کودکانه از قرآن پخش کنند.
- ۹- برای کودکان خود قصه‌های کودکانه (کهن ادبی و قرآنی) تعریف کنند و در خصوص شخصیت‌ها و اتفاقات آن با هم گفت و گو کنند.
- ۱۰- والدین در تزئین خانه، پوشاک، ظروف با صنایع دستی و محصولات فرهنگ و نقش‌های سنتی ایرانی اسلامی کوشا باشند.

۴- با نقش و هویت خود در خانواده و جامعه آشنا شده و رفتارهای مبتنی بر ارزش‌های اسلامی را بروز دهد.

انتظارات از خانواده

- ۱- فضای حاکم بر خانه، سرشار از محبت، نشاط و شادی، همکاری و حمایت باشد و از فرصت‌های با هم بودن برای تعامل و شادی استفاده کنند. مانند: زمان غذا خوردن، بازی و دورهمی و...
- ۲- در احترام به بزرگ‌ترها به ویژه پدر بزرگ و مادر بزرگ و کهنسالان الگوی کودکان خود باشند.
- ۳- والدین وقت کافی برای فرزندان بگذارند تا همانند سازی برای نقش جنسیتی آینده آنها به خوبی انجام گیرد تا زمینه پذیرش نقش پدر برای پسران و نقش مادر برای دختران فراهم شود.
- ۴- والدین فرزندان را در برخی تصمیم‌گیری مخصوصاً تصمیمات مربوط به خودشان مشارکت دهند.
- ۵- در بازی‌ها کودک را آزاد بگذارند تا با تمایل و بدون اجباری و سایلیش را به دوستش بدهد. در صورت انجام، او را تشویق کنید.
- ۶- مقررات منطقی و مناسب سن کودک تعیین کرده و اجرای آن را پیگیری کنند. مانند: زمان و محل خواب و غذا خوردن، زمان استفاده از تلویزیون و...
- ۷- مسئولیت‌های کوچک متناسب با سن مثل سفره پهن کردن یا کمک در شستن ظرف را به کودک بدهند.
- ۸- بعضی از نیازهای غیر فوری کودک (درخواست خرید برخی اجناس و...) را با تأخیر منطقی و مناسب سن و خصوصیات کودک بر آورد کنند تا روحیه تاب‌آوری و صبوری در ایشان تقویت شود.
- ۹- پوشش اعضای خانواده در مقابل هم متناسب و با حیا باشد و کودک را برای آراسته بودن، نظافت و پوشش مناسب فرهنگ تشویق کنند.
- ۱۰- والدین در عمل الگوی عینی و مناسب برای کودک خود باشند تا زمینه انجام رفتارهای پسندیده در ایشان فراهم شود. مانند: سلام کردن، تشکر کردن، پوشش مناسب، آداب غذا خوردن، راستگویی و امانت داری و معاشرت با همسایه و صله رحم و...
- ۱۱- کودکان را در برخی مناسبت‌های ملی و مذهبی با در نظر گرفتن نشاط و حوصله (زمان و محیط مناسب) به همراه ببرند مانند: جشن اعیاد و میلاد اهل بیت علیهم‌السلام، راهپیمایی ۲۲ بهمن و...
- ۱۲- در موقع رفتن به اماکن زیارتی و فرهنگی ضمن توجه به تحمل کودکان و لذت بردن آن‌ها، و به سؤالات ایشان پاسخ و توضیحات ساده بدهند.
- ۱۳- خانواده نسبت به نمادهای ملی مثل پرچم یا سرود ملی و نمادهای مذهبی مثل بیرق عزای امام حسین علیه‌السلام احترام بگذارند و دلیل آن را برای کودک توضیح دهند.
- ۱۴- مراسمات ملی مثل عید نوروز و مراسمات دینی مثل عید مبعث را برگزار کنند و دلیل برگزاری آنها را به زبان ساده برای کودک بیان کنند.
- ۱۵- در آذین‌بندی برای جشن‌ها و مناسبت‌های مختلف در خانه کودک را مشارکت دهند.
- ۱۶- قهرمانان ایرانی و اسلامی مثل امام خمینی (ره) و شهید سلیمانی و برخی دانشمندان و شعراء را به زبان قصه و اشعار کودکانه و... معرفی کنند.
- ۱۷- صدای اذان را در منزل پخش کنند و حتی الامکان خودشان در منزل اذان بگویند و نماز جماعت بخوانند.
- ۱۸- در مسافرت‌ها درباره ویژگی‌ها و نوع زندگی مردم (شهر، روستا، عشایر) گفت‌وگو کرده و به پرسش‌های کودکان با حوصله پاسخ دهند.
- ۱۹- اعضای خانواده هیجان‌ات اصلی خود را به‌طور مناسب بروز دهد. مثلاً ناراحتی یا خوشحالی خود را بدون افراط و تفریط نشان دهند.
- ۲۰- والدین الگوی عملی در مواقع حساس و برخورد با هیجان‌ات باشند. مثلاً در مواقع خشم خود را کنترل کرده و از کوره در نروند.
- ۲۱- اعضای خانواده به هیجان‌ات هم، پاسخ مناسب دهند. مثلاً به ترس‌های کودک توجه کنند و با سرزنش و کوچک‌نمایی آن را نادیده نگیرند.
- ۲۲- کودک را بخاطر اشتباهاتش سرزنش و تحقیر نکنند و پذیرش غیر مشروط را نشان دهند.
- ۲۳- همواره کودک را بخاطر پیشرفت و موفقیت‌های کوچک مورد تشویق کلامی، غیر کلامی، فرصت انجام فعالیت مورد علاقه و... قرار دهند.
- ۲۴- همه اعضای خانواده به هم احترام بگذارند و راجع به مسائل شان با هم گفت‌وگو کنند.
- ۲۵- با نگهداری گل و گیاهان یا کاشت سبزیجات در منزل کودکان را به مراقبت از آنها تشویق کنند.
- ۲۶- کودک را با مشاغل اعضای خانواده، نزدیکان و مشاغلی که روزانه با آنها روبه‌رو می‌شود آشنا کنند و در مورد مضرات عدم وجود آنها با کودک گفت‌وگو کنند.
- ۲۷- مراحل تولید و ساخت و سایل و محصولات مورد استفاده در زندگی روزانه (نان، لبنیات، عسل) را در حد ساده به کودک یاد دهند.
- ۲۸- در بازی‌های ایفای نقش، مشاغل مختلف را نمایش دهند.
- ۲۹- ضمن توجه و تلاش برای تهیه رزق حلال و طیب برای خانواده، کودک را از نتایج برخی مشاغل کاذب آگاه کنند.
- ۳۰- به دنبال استعدادیابی و انتخاب شغل از این سن برای کودک خود نباشند.
- ۳۱- برای خرید کالای ایرانی و تأکید بر این موضوع، الگوی عملی برای کودک باشند.
- ۳۲- توجه کودک را به علامت استاندارد، سلامت و تاریخ انقضا و تولید، در هنگام خرید جلب کنند.

۵- با علاقه به کاربرد زبان فارسی، توانش ارتباطی خود را با کلام طیب ابراز کند.**انتظارات از خانواده**

- ۱- والدین در سخن گفتن، کلمات و جملات را به طور صحیح، شمرده، با دقت و لحن و آهنگ مناسب ادا کنند، و به این مهارت در سخن گفتن کودک خود نیز توجه کنند.
- ۲- اعضای خانواده در صحبت کردن و ارتباطات خود از کلام زیبا و طیب استفاده کنند.
- ۳- اعضای خانواده راجع به وقایع روزانه با هم گفت و گو کنند.
- ۴- والدین برای گفت و شنود با فرزندان و با هم وقت بگذارند، به صحبت‌های آنان صبورانه گوش بدهند و کودکان را به ادامه صحبت تشویق کنند.
- ۵- پرسش‌های کودکان را بی پاسخ نگذارند برای سؤالاتی که پاسخ آنها را نمی‌دانند، با مشورت یا تحقیق کنند.
- ۶- با حفظ زبان مادری کودک را به یادگیری زبان فارسی به عنوان هویت ایرانی تشویق نمایند.
- ۷- یادگیری خواندن و نوشتن زبان فارسی را به برنامه رسمی آموزش و پرورش در دوره ابتدایی بسپارند و از آموزش‌های زود هنگام بپرهیزند.
- ۸- از اجبار و تحمیل آشکار و پنهان یادگیری زبان خارجی به کودکان بپرهیز کنند.

۶- با انجام رفتارهای مناسب، مهارت بهره مندی از رسانه‌ها را کسب کند.**انتظارات از خانواده**

- ۱- میزان استفاده از رسانه‌های دیجیتال (به غیر از زمان آموزش) نباید بیش از ۲ ساعت در روز باشد.
- ۲- کودک را در معرض پویانمایی و بازی‌های حاوی خشونت یا دارای رده بندی سنی بالاتر یا نامناسب با ارزش‌های فرهنگی قرار ندهند.
- ۳- کتاب، نرم افزار، فیلم، مجله، بازی‌های رایانه‌ای مفید و مناسب سن را با مشورت کارشناسان برای کودک تهیه کنند و درباره محتوای آنها با کودک گفت و گو کنند.
- ۴- والدین الگوی مناسب در استفاده از کتاب و خواندن آن برای کودک باشند و حتی المقدور محل ویژه‌ای برای کتابخانه اختصاص دهند.
- ۵- اعضای خانواده الگوی مناسب در مصرف متعادل رسانه‌ها و وسایل الکترونیکی (بدوراز وابستگی) برای کودک باشند.

۷- با به کارگیری مهارت‌های پایه یادگیری و تفکر، سازندگی خود را بروز دهد.

انتظارات از خانواده

- ۱- چالش‌هایی برای تقویت کنجکاوی و جستجوگری کودک فراهم کنند. ترجیحاً این چالش‌ها در زندگی روزمره کودک باشند. مانند: «چگونه فضای خانه را زیباتر کنیم؟»
- ۲- کتاب و کتابخوانی در زندگی والدین پررنگ باشد و در ساعاتی از روز به مطالعه بپردازند.
- ۳- به کودکان آزادی عمل، فرصت مشاهده، کسب تجربه و کنجکاوی داده و اجازه انتخاب و تصمیم‌گیری دهند.
- ۴- استفاده از فضای مجازی با حضور و نظارت والدین در زمان معین و هدفمند باشد. مانند: استفاده از نرم‌افزارها و سایت‌های علمی.
- ۵- کودک را در معرض استفاده از وسایل و ابزارهای علمی و فناوری قرار دهند. مانند: ذره بین، آهن ربا، لوگو، جورچین و ...
- ۶- کودک را در معرض مسائل و چالش‌هایی قرار دهند؛ تا بتواند با تفکر، دقت و پیگیری، راه حل ارائه دهد. مانند: تکمیل قصه‌های ناتمام توسط کودک، مطرح کردن نیازهای روزمره و چگونگی رفع آن
- ۷- در مواجهه با سؤالات کودکان، به جای پاسخ‌های زود هنگام و کلیشه‌ای، فرصت فکر کردن داده شود.
- ۸- در مسائلی که برای کودک پیش می‌آید؛ زمینه‌ای فراهم کنند که ابتدا کودک راه حل آنها را ارائه دهد. (حتی اگر راه حل نادرست باشد)
- ۹- با همفکری کودک در مورد درستی یا نادرستی برخی رفتارها و پیامدهای آنها دلایل منطقی ارائه دهند.
- ۱۰- با ایجاد فرصت‌های جدید برای کودک، به شکل‌گیری ایده‌ها و اهداف جدید کمک کنند.
- ۱۱- به ساخت وسایل و تهیه خوراکی‌های خانگی اهمیت داده و در انجام آن، کودک را مشارکت دهند. مانند: شیرینی خانگی، ابزار تزئینی
- ۱۲- با تشویق کودک در انجام کارهای ساده، روحیه پشتکار و تلاش را در او برای دستیابی به هدف افزایش دهند.
- ۱۳- در اجرای پروژه‌های تعیین شده توسط مرکز آموزشی، با حمایت (فراهم آوردن ابزار مورد نیاز) و همراهی کودک به انجام فرآیند آن کمک کنند.

۸- با صفات خداوند مهربان، پیامبر گرامی اسلام (ص)، قرآن کریم و پیشوایان دین به ویژه امام زمان (عج)، آشنا شده و به آنها انس و علاقه نشان دهد.

انتظارات از خانواده

- ۱- به کودک محبت کنند و از اشتباهاتش به آسانی بگذرند.
- ۲- اعضای خانواده به خاطر کارهایی که برای هم انجام می دهند از هم تشکر کنند.
- ۳- کودک را به بهانه های مختلف تحسین، تأیید و تشویق کنند.
- ۴- والدین هر کار را با نام خدا شروع کنند به ویژه مادر هنگام پخت غذا، و این عمل را به کودک هم نشان دهد.
- ۵- والدین صفات خوب کودک و اطرافیان را به صفات خدا ارتباط دهند. مثلاً مهربانی و بخشندگی
- ۶- قبل از غذا بسم الله الرحمن الرحیم بگویند و در پایان با گفتن الحمدلله، الهی شکر و... از خدا به خاطر همه نعمت هایش تشکر کنند.
- ۷- والدین اشعار، لالایی و قصه های قرآنی و دینی را برای بچه ها تعریف کنند و راجع به آنها با کودک صحبت کنند.
- ۸- والدین در زمان های مختلف به امام زمان (عج) سلام دهند، از او کمک بخواهند، برای ظهور او دعا کنند و کودک را هم در این زمینه تشویق کنند.
- ۹- والدین در مناسبت های مربوط به پیامبر و ائمه علیهم السلام از خصوصیات شجاعت، دانایی، مهربانی و بخشندگی آنها برای کودکان تعریف کنند.
- ۱۰- به کودک یاد دهند که هر وقت نام پیامبر را شنید بر او و خاندانش صلوات بفرستند و دلیل آن را هم برای کودک بگویند. یعنی ما به پیامبر و اهل بیت سلام کرده و می گوئیم که آنها را دوست داریم
- ۱۱- والدین به سؤالات کودک در خصوص پیشوایان صبورانه پاسخ دهند و اگر پاسخ رانمی دانند با مشورت و تحقیق به آنها پاسخ دهند.
- ۱۲- زمانی برای خواندن قرآن در روز توسط والدین قرار داده شود.
- ۱۳- برای تقلیدهای کودک از والدین هنگام قرائت قرآن، او را تشویق کرده و هدیه دهند.
- ۱۴- با قرائت قرآن و پخش صوت زیبای آن، فضای خانه را نورانی کند.
- ۱۵- کودک را با خود به فضا و محافل قرآنی ببرند مانند: نمایشگاه ها، جلسات مناسب کودکان و...
- ۱۶- قرآن را در معرض دید کودکان و در جای مناسب قرار دهند و هنگام استفاده به آن احترام بگذارند.
- ۱۷- خانواده از پیام ها، آیات و سوره های کوچک و ساده قرآنی در مواقع مناسب و مکالمات روزانه استفاده کنند.
- ۱۸- حتی المقدور در منزل نماز را به صورت جماعت بخوانند.
- ۱۹- مناسبت های تولد ائمه را گرامی داشته و برای کودک هدیه مورد علاقه تهیه کنند.
- ۲۰- والدین کارهای خوب خود را با دست کودکانشان انجام بدهند. مثلاً صدقه، نذری، تزئین برای مراسم ها و ...
- ۲۱- در مواقع زیارت آداب آن را با توجه به تحمل و درک کودک با هم انجام دهند.
- ۲۲- دعای قبل از افطار را در ماه مبارک رمضان به همراه هم بخوانند.

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

مترقی

متربی

مأموریت نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی جمهوری اسلامی ایران، تربیت کودکان و نوجوانان از پیش دبستان تا پایه دوازدهم (تحصیلات مدرسه‌ای) است، که در این سند از آنها با عنوان «متربی» یاد می‌شود. اما با توجه به ویژگی‌ها و اقتضائات سنین کودکی اول یا همان دوره پیش از دبستان، لازم است بیش از تمرکز بر کودک به تربیت و همسویی عوامل مؤثر در تربیت کودک توجه شود. از جمله عوامل اصلی عبارت‌اند از: خانواده، مربی، محیط و رسانه‌ها (مکتوب و غیر مکتوب) هستند. در واقع متربیان اصلی برنامه تربیت و یادگیری کودک در دوره پیش از دبستان موارد مذکور می‌باشند و کودک متربی تبعی آنان است. براساس رویکرد فطرت‌گرایی توحیدی و سند برنامه درسی ملی در نگرش به متربیان پیش از دبستان به موارد زیر تأکید می‌شود.

- ۱- امانت الهی و دارای کرامت ذاتی است.
- ۲- دارای توان و درونمایه‌های فطری فراوان است و قابلیت شکوفایی و فعلیت یافتن دارد.
- ۳- الگوپذیر و بسیار اثرپذیر از محرکات محیطی و اطرافیان است.
- ۴- دارای ویژگی و نیازهای خاص نسبت به دیگر سنین است. مانند: آزادی عمل، بازی، تحرک، کنجکاوی، دست‌ورزی، خلاقیت، دلبستگی، پرورش حواس، تخیل، آغاز شکل‌گیر منش و شخصیت، زمینه‌های عاطفی و موانست با مفاهیم قرآنی و ارزش‌های اسلامی، شوق یادگیری و کسب تجربه پذیرش متربی به عنوان امانت الهی ایجاب می‌کند حفظ امانت نموده و نه تنها به مراقبت و حفظ این ویژگی‌ها اهتمام داشته باشیم، بلکه موجبات شکوفایی و پرورش درونمایه‌های فطری و الهی در وجود متربی را نیز فراهم آوریم.

محیط تربیت و

یادگیری

الف) محیط فیزیکی مهد و پیش دبستان و ویژگی‌های آن

- ۱- فضا امکان حضور والدین کودکان و مشارکت آنها در فرایند یاددهی - یادگیری را فراهم کند.
- ۲- زمین بازی و فضای باغبانی داشته باشد که ایمن و جذاب باشد.
- ۳- از صنایع دستی ایرانی برای تزئین و استفاده در مرکز استفاده شود.
- ۴- علایم هشدار و گروه سنی بر روی اسباب بازی‌ها مشخص شود تا توجه خانواده و مربی را جلب کند.
- ۵- راه پله‌ها، پنجره‌ها، بالکن، استخر و... حفاظ داشته باشند و برای پریش‌های برق درپوش قرار دهند.
- ۶- دیوارها رنگ‌های ملایم و قابل شست‌و‌شو داشته باشند.
- ۷- وسایل کمک‌های اولیه و اطفای حریق دارای تاریخ مصرف هم در دسترس باشد.
- ۸- شیر آب خوری و شیر دستشویی مناسب قد کودک باشد.
- ۹- محیط دستشویی باید جوری طراحی شود که یک فضای دور از چشم بچه‌های دیگر هم وجود داشته باشد تا بچه‌هایی که توانایی دارند خودشان شلوارشان را بپوشند.
- ۱۰- کمد برای نگهداری وسایل هر کودک مشخص باشد و اسم داشته باشد. نام بچه‌ها روی وسایلشان به ویژه وسایل شخصی‌شان نوشته شود.
- ۱۱- محل نگهداری غذاهای کودکان یا خوراکی‌شان مشخص باشد و از نظر بهداشت و سرمای مناسب مورد بررسی قرار بگیرد.
- ۱۲- وسایل گرمایشی ایمن و دور از دسترس بچه‌ها باشد. وسایل گرم کردن یا پخت غذای کودکان خارج از دسترس آنها و کاملاً ایمن باشد.
- ۱۳- کف پوش مهد باید بسیار ایمن و نرم باشد. کناره‌های دیوار و گوشه‌های میزها حتماً ایمن شوند و تیزی آنها گرفته شود.
- ۱۴- اتاق‌های مناسب تعداد کودکان در آن باشد و تعداد بیش از ظرفیت در آن نباشد.
- ۱۵- یک محل سرایداری در جلوی درب طراحی شود تا از حضور غیرضروری مراجعین جلوگیری شود و یا اگر کودکی دچار بیماری است وارد مهد نشود.
- ۱۶- یک محوطه برای بازی‌هایی مثل خاک یا شن بازی وجود داشته باشد.

- ۱۷- فضا برای خوردن غذا یا خواب کودک باید مشخص باشد اگر سلف مجزا وجود داشته باشد که بهتر است در غیر این صورت میزها را طوری جابه جا کنید تا برای غذا خوردن مناسب شود.
- ۱۸- بشقاب‌ها باید ایمن باشند تا اگر از دست کودک افتاد نشکند.
- ۱۹- اگر کودک در شیف‌ت بعد از ظهر در مهد حضور دارد امکان استفاده از تشک و بالشت شخصی برایش فراهم باشد.
- ۲۰- برای کودکان کوچک علاوه بر میزهای کوتاه در حد قد و اندازه شان، حتماً یک محیط وسیعی برای نشستن و بازی روی موکت اتاق وجود داشته باشد.
- ۲۱- یک محل برای نگهداری کار دستی بچه‌ها در نظر گرفته شود و ترجیحاً شبیه نمایشگاه باشد که والدین آنها را ببینند.
- ۲۲- یک فضایی برای بچه‌ها در نظر بگیریم تا بتوانند به راحتی در آنجا عبور و مرور کنند. وسایل باید طوری در اتاق‌ها چیده شود که با عبور و مرور کودکان، وسایل به هم نریزد و جلوی پای کودکان قرار نگیرد.
- ۲۳- در فضای بیرونی ساختمان هم محیط‌های سخت و هم نرم وجود داشته باشد که کودکان بتوانند در آن محیط‌ها به کشف و حل مسئله پردازند. بهتر است انواع اسباب بازی‌ها در آنجا وجود داشته باشند.
- ۲۴- تابلوی اعلانات باید در سطح قد کودک باشد.
- ۲۵- تصاویری که در در و دیوار مهد استفاده می‌شود بسیار مهم است. هم باید جذاب و زیبا باشد که توجه بچه را به خود جلب کند و هم تصاویر با شئون اسلامی و دیدنی‌های طیب مطابق باشد. برای کودکان بزرگ‌تر می‌توان از تصاویر مرتبط با آیات موضوعی قران و احادیثی که در طرح درس مورد آموزش قرار می‌گیرد و تصاویر مربوط به اقوام مختلف ایرانی در تزئین اتاق‌ها استفاده کرد.
- ۲۶- ابزارهای متناسب شغل‌های مختلف در اختیار کودک قرار داده شود و یک محیطی برای بازی با این وسایل در نظر گرفته شود.
- ۲۷- اگر از وسایل بازی در محوطه خارجی و جلوی درب ورودی استفاده می‌شود حتماً به ایمنی توجه شود. تاب‌های کوتاه که متناسب قد کودک باشد و حتماً حفاظ داشته باشد یا سرسره‌هایی که ارتفاعش کم باشد و جنس آنها هم آهنی نباشد.
- ۲۸- تجهیزات مورد نیاز برای رشد همه جانبه کودکان فراهم باشد: انواع عروسک‌های پارچه‌ای، نمایشی، پلاستیکی، انواع ماشین‌ها، کارت‌های قصه‌گویی، کتاب‌های مناسب و کتابخانه، نوارهای صوتی و تصویری قرآن کریم، لوحه‌های آموزشی، پازل، دومینو، بلوک‌های ساختمان‌سازی، مکعب‌های چوبی و پلاستیکی، وسایل نقاشی، مقوا و کاغذهای رنگی، قیچی نوک گرد، چسب، خمیربازی، توپ‌های کوچک و بزرگ، وسایل دور ریختنی و ...

ب) محیط مجازی: رسانه

اهداف	۱- با شناسایی ویژگی‌ها و توانمندی‌های حسی حرکتی خود، رفتارهای مناسب رشد و سلامت انجام دهد.
انتظارات از رسانه	
۱- تولیدات رسانه‌ای با هدف ساخت انگاره‌های ذهنی صحیح درباره بدن مطلوب (ارائه الگوی ذهنی مناسب از بدن زیبا یا مطلوب جایگزین‌سازی با الگوهای مثل هالک و بتمن و ...) ۲- تولیدات رسانه‌ای با هدف ارجحیت برخی توانمندی‌های حسی حرکتی نسبت به برخی دیگر (استفاده از پا برای فوتبال به جای لگد زدن، یا دست برای کمک به دیگران به جای کتک زدن و ...) ۳- تولید انیمیشن و محصولات رسانه‌ای مصور با هدف بازنمایی صحیح از ارتباط بین عضوی و حسی برای کمک به کشف مهارت‌های مناسب	

اهداف	۲- با آشنایی نسبت به محیط زندگی، طبیعت و منابع، به حفظ آنها علاقه نشان دهد.
انتظارات از رسانه	
۱- ساخت برنامه رسانه‌ای مولتی مدیا برای معرفی و آشنایی کودک با محیط زیست و نعمت‌های پروردگار و نحوه برخورد صحیح با این نعمت‌ها (این برنامه‌ها باید مبتنی بر ارائه تعریف و گسترده محیط زیست، اهمیت آن برای بشر و نقصان‌های ناشی از نبود آن باشد) ۲- تولید برنامه رسانه‌ای با فرهنگ‌سازی و آموزش شیوه‌های حفاظت از محیط زیست (کاشت گیاه در خانه یا نریختن زباله در طبیعت یا آتش نزدن درختان یا نچیدن گل‌ها و ...) ۳- تهیه برنامه تصویری و صوتی (قصه‌گویی و ...) با هدف فرهنگ‌سازی برای تشخیص زباله تر و خشک و نحوه جداسازی آنها ۴- ساخت برنامه برای آشنایی کودک با اهمیت محیط زیست برای کره زمین و انسان‌ها (ساخت انیمیشن یا کلیپ‌هایی کوتاه مبتنی بر داستان که ضمن تأکید بر نعمت محیط زیست، بتواند محافظت از این نعمت را به کودک یادآوری کرده و در عین حال شکرگزاری و عواقب فقدان این نعمت را گوشزد کند.)	

۳- با مشاهده زیبایی های محیط اطراف و خلقت، دریافت های خود را به زبان هنر ابراز کند.	اهداف
انتظارات از رسانه	
۱- رسانه با تولیداتی همچون انیمیشن و موسیقی مصور به کودک بیاموزد چگونه کلمات مناسب برای بیان افکار و احساسات درباره محیط پیرامون و زیبایی های مخلوقات را به کار برده و اثرات هر یک را به تصویر بکشد. ۲- رسانه باید بتواند اثرات استفاده نامناسب از عبارات ها و کلمات غیر زیبا و برخلاف فطرت را برای کودک به نمایش بگذارد و او را ناگزیر از اندیشیدن درباره آن وضعیت کند. تولید رسانه ای اعم از مصور یا صوتی یا مکتوب باید بتواند کودک را متوجه عواقب استفاده ناصحیح از کلمات کند (تنها ماندن، طرد شدن، دوست داشته نشدن و...) ۳- رسانه باید بتواند ضمن معرفی انواع احساسات و ادراکات کودک در مواجهه با پیرامونش را تشریح، آموزش و تقویت کند. ۴- رسانه باید به تکمیل تصور ذهنی کودک کمک کرده و به او در ترسیم تصورات ذهنی منجر به درک مختصات و مفاهیم یک مفهوم یا شکل کمک کند. (مسابقات یا بسته های تصویری) ۵- تولید برنامه هایی که به کودک شجاعت ریسک در خلق اثر را می دهد (خمیربازی یا اوریگامی و...) ۶- استفاده از کتاب به عنوان یک رسانه برای تقویت مهارت های تفکری کودک و طرح سؤالات پیرامون شخصیت های هر داستان برای کمک به درک و بیان آزادانه کودک از آنچه درک کرده است. سؤالاتی که کودک را به قبل از قصه، حین قصه و بعد از آن برسد و شخصیت انتقالی او را تقویت کند.	

اهداف	۴- با نقش و هویت خود در خانواده و جامعه آشنا شده رفتارهای مثبتی بر ارزش‌های اسلامی را بروز دهد.
انتظارات از رسانه	
۱- رسانه باید با بخش فیلم‌های کوتاه و متناسب با سن کودکان به توضیح احساسات حاکم در خانواده بپردازد. (شادی، غم و حتی فقر و...) و نحوه رفتار صحیح در هر یک از این شرایط. این محتوا باید در قالب‌های داستان کوتاه بتواند کودک را با خود همراه کرده و او بتواند خود را در موقعیت مشابه تصور کرده و به رفتار صحیح در آن موقعیت فکر کند. ۲- ساخت و ارائه محتوای رسانه‌ای با هدف درک رفتارهایی همچون احترام یا فهم معنی بزرگ‌تر یا کوچک‌تری و ضرورت توجه به این موضوع. ۳- رسانه باید با ساخت انیمیشن مناسب یا تولید کتاب‌های داستانی هدفمند، به ترسیم رفتار مطلوب و نامطلوب و اثرات هر یک بر خود، خانواده و دوستان بپردازد. ۴- رسانه باید مفاهیمی مثل همدلی، نوع دوستی، بخشش، امانت و... را به کودک بیاموزد. طراحی بازی یا فیلم کوتاه یا انیمیشن‌های هدف‌گذاری شده به تحقق این امر کمک می‌کنند. این تولیدات باید کودک را ترغیب به اتخاذ رفتارهایی حول این مفاهیم ارزشمند کند. ۵- رسانه باید برای درک کودک از قانون، اثرات توجه به آن در امور روزمره، توجه و احترام به حقوق دیگران و... متناسب با سن او برنامه تولید کند. این تولیدات باید عواقب قانون‌گریزی و محاسن قانونمداری را چه برای فرد چه جامعه بیان کند. ۶- رسانه باید نسبت به تقویت صبوری کودک و اینکه هر چه می‌خواهیم، می‌تواند در لحظه در اختیار ما نباشد تولید برنامه کند. تولیدات در این بخش باید با تأکید بر تاب‌آوری فردی و اجتماعی باشد. همچنین تبعات تعجیل در برخی امور و حصول نتایج غیر دلخواه نیز به کودک نشان داده شود. ۷- رسانه باید در ارائه الگوی صحیح اسلامی ایرانی برای تعاملات اجتماعی در کودک کمک کند. این بخش باید با تلفیقی از هر دو مؤلفه جدا نبودن این دو گزاره (اسلامی ایرانی) از یکدیگر را به کودک نشان دهد. تأکیدات مشترک هر یک بر اخلاق و معنویت و... باید برای کودک به تصویر کشیده شود. ۸- رسانه باید مناسبت‌های خاص ملی و دینی را برای کودک معرفی کرده و توضیح دهد. (۲۲ بهمن، عید نوروز، ایام عزاداری محرم، ماه مبارک رمضان و...). تأکید بر چیستی و چرایی و نقش کودک در هر یک از موارد باید در قالب مجموعه‌های داستانی به کودک ارائه شود. ۹- رسانه باید بتواند نمادها و نشانه‌های مرتبط با مناسبت‌های دینی و ملی و اماکن خاص چون مساجد و حرم ائمه معصومین را برای کودک به درستی بازنمایی و کلیشه‌سازی کند. ۱۰- رسانه باید برای معرفی بزرگان دینی و قهرمانان ملی اقدام به ساخت محتوای مناسب و قابل فهم برای کودکان کند. تأکید بر واقعی بودن این قهرمانان (در مقابل قهرمانان ساختگی هالیوود) باید در این بخش مورد تأکید باشد. ۱۱- کودک باید از طریق رسانه با اصول و فروع دین و پایه‌های فرهنگ ایرانی آشنا شود. (از قرآن و... تا اماکنی مانند تخت جمشید و...) ۱۲- رسانه باید بتواند در تبیین و تشریح هیجان‌ات اصلی برای اعضای خانواده نقش آفرینی کرده و در قالب‌های مختلف هر هیجان، اثرات یا عواقب احتمالی آن را تشریح کند و نحوه بروز صحیح آن را با روش‌های مستقیم و غیر مستقیم بیان کند. در این قالب محتوایی باید اثرات رفتارهای هیجان‌زده یا پنهان‌سازی هیجان‌های مثبت اراده و بازگو شود. کودک باید در این محتوای رسانه‌ای با اینکه هیجان یعنی چه و چگونه هیجان مثبت و منفی به او در زندگی کمک کرده یا او را از مسیر منحرف می‌کند، آشنا شود و بتواند هیجان‌ات خود را کنترل کرده، مدیریت نموده و آنها را به درستی بروز داده و بازگو کند، یاری رساند. ۱۳- رسانه باید بتواند در قالب تولیدات گوناگون به الگوسازی و الگودهی به کودک و خانواده در برخورد با هیجان‌ات اصلی، اقدام کند.	

اهداف	۵- با علاقه به کاربرد زبان فارسی توانش ارتباطی خود را با کلام طیب ابراز کند.
انتظارات از رسانه	
۱- رسانه از انیمیشن‌ها و فیلم‌هایی با دوبله و محتوای گفتاری مطابق زبان و ادبیات اسلامی ایرانی بهره‌گیرند. دوبله‌هایی که برای نیل به جذابیت، ادبیات و زبان فارسی را معیوب جلوه می‌دهد نباید مورد استفاده قرار گیرد. ۲- رسانه برای تعمیق زبان و ادبیات فارسی محتواهایی نزدیک به داستان‌های ایرانی تولید کند. داستان‌های کهن ایران با ساده‌سازی برای فهم بیشتر کودک به او عرضه شود.	

اهداف	۶- با بهره‌مندی صحیح از رسانه‌ها رفتارهای مناسب انجام دهد.
انتظارات از رسانه	
۱- رسانه باید با روش‌های متنوع، نسبت به آگاه‌سازی کودکان جهت رفتار صحیح رسانه‌ای اقدام کند. رفتار صحیح باید در قالب‌هایی همچون استفاده از ابزار و ساعات آن، ضررهای بهره‌گیری بیش از اندازه از رسانه به لحاظ فیزیکی و روانی و همچنین در بخش‌هایی ناظر به محتوای مورد استفاده باشد. (ترسیم اینکه محتوای خشن چه اثراتی دارد و...) ۲- رسانه باید تبعات عدم اتخاذ رژیم مصرف رسانه‌ای را با محتواهای مناسب برای کودک و خانواده‌اش توضیح دهد و روش تنظیم‌گری صحیح مصرف رسانه‌ای را آموزش دهد. ۳- رسانه باید نسبت به آموزش مفاهیم سواد رسانه‌ای و تلاش برای تحقق تربیت رسانه‌ای، تولید و ارائه محتوا داشته باشد. این موضوع حتماً باید به صورت غیر مستقیم و از طریق قصه‌گویی و طراحی سؤالات دقیق در محتوای رسانه‌ای مورد توجه سازندگان قرار گیرد. ۴- رسانه باید نسبت به رعایت نظام رده‌بندی سنی محتواها و اطلاع‌رسانی آنها به کودکان و والدین اقدام کند. باید والدین و کودکان علائم و نشانه‌ها را بشناسند و بتوانند بگویند این نشانه مربوط به چه گروه سنی است و درباره چه محتوایی هشدار می‌دهد.	

اهداف	۷- با به کارگیری مهارت‌های پایه یادگیری و تفکر، سازندگی خود را بروز دهد.
انتظارات از رسانه	
۱- بهره‌گیری از برخی بازی‌های رایانه‌ای متناسب با سن کودک که تقویت‌کننده حس کنجکاوی بوده و مبتنی بر حل مسأله و ترغیب او به فراگیری توصیه و تهیه شود. بازی‌های معمایی و حل مسأله‌ای در این گروه قرار می‌گیرند. رسانه باید ضمن معرفی بازی‌های رایانه‌ای به عنوان یک رسانه، نسبت به آنچه در بازی‌ها می‌تواند ذهن و جسم کودک را تهدید کند، تولید محتوا کند. این تولید محتوا می‌تواند در قالب فیلم‌های کوتاه آگاهی بخش بدون ایجاد اضطراب کاذب و البته ایجاد تأمل کافی در کودک ایفای نقش کند. ۲- رسانه باید با طرح سؤال برای کودک، بر روی تقویت شخصیت انتقالی او متمرکز شده و او را در موقعیت‌های مختلف قرار داده و از او بخواهد راهکار یا روش ارائه دهد. طرح سؤالاتی همچون اگر تو جای این شخصیت بودی چه اقدام یا تصمیمی داشتی یا چگونه اقدام می‌کردی و ... می‌تواند به این فرایند کمک کند. ۳- رسانه باید با انواع تولیدات (انیمیشن و فیلم کوتاه و ...) تفاوت میان کنجکاوی منجر به رشد با کنجکاوی منجر به خطر را برای کودک توضیح دهد. ۴- رسانه باید بتواند سلسله مسائلی که ممکن است فرد با آن در زندگی روزمره مواجه شود را برای او باز تولید کرده و در ذیل آن، روش‌های حل مناسب و یافتن راه حل‌های خلاقانه را فراهم آورد. رسانه باید مشکلاتی را به تصویر بکشد که کودک حداقل یکبار تجربه کرده یا در اطراف خود مشاهده کرده باشد، یا موقعیت‌هایی که احتمال بروز آن زیادتر است را بازنمایی کند تا کودک در موارد مشابه اقدام خلاقانه و هوشمندانه تری داشته باشد. ۵- رسانه باید نسبت به ساخت محتوایی که نشان دهد بروز مسائل در زندگی طبیعی و جزئی از روال زندگی است اقدام کند و به تقویت مهارت حل مسائل یاری رساند. این محتوا باید در راستای تأکید بر این مهم باشد که بروز مشکل به منزله بدبختی نیست و افراد می‌توانند با تصمیم صحیح و ... از این مرحله عبور کنند. ۶- رسانه باید بتواند به تقویت احساس اتکای کودک بر خود برای حل مسائلیش یاری رساند. کاربرد کلیدواژگانی همچون تو می‌توانی و حتماً پدر و مادر به شما مشورت خواهند داد و ... می‌تواند ضمن تقویت اعتماد به نفس، بر جایگاه مشورتی و اتکایی والدین تأکید کند. ۷- رسانه روش‌های حل موضوعات و مسائل را بدور از غلبه هیجانات را به کودک بیاموزد.	

اهداف	۸- با صفات خدای مهربان، پیامبر گرامی اسلام ﷺ، قرآن کریم و پیشوایان دین به ویژه امام زمان (عج) آشنا شده و به آنها انس و علاقه نشان دهد.
انتظارات از رسانه	
۱- رسانه باید بتواند با تولید برنامه‌های مبتنی بر داستان‌های قرآنی و پردازش هنرمندان آنها، کودک را با قرآن آشنا و به آن ترغیب کند. این داستان‌ها باید همراه با قهرمان سازی و معرفی قهرمان‌ها یا الگوهای قرآنی رخ دهد. یعنی در نهایت کودک بخواهد خود را همانند شخصیت قرآنی در آورده یا از برخی چهره‌های نامطلوب مندرج در قرآن دوری کند. ۲- رسانه باید بتواند مفاهیم قرآنی را در قالب‌های مختلف به تصویر کشیده و کودک را با آنها آشنا سازد. این مفاهیم بهتر است ناظر بر مهربانی و رحمانیت و بخشندگی باشد و کودک را ترغیب به پناه آوردن به خداوند و قرآن به عنوان منبع و منشأ خیر و برکت کند. ۳- رسانه‌های صوتی و تصویری باید بتوانند قرآن را با زیباترین صوت و قرائت توسط کودکان، بخش کنند تا در سایر کودکان ایجاد تمایل و انگیزه کند. ۴- رسانه باید قرآن را کتاب تدبر و راهگشا معرفی کند که به مثابه سخن خداوند با بندگان قلمداد می‌شود. کودک باید در حین دریافت این محتوا احترام به کلام خداوند را دریافت کرده و برای او دارای معنی باشد. ۵- رسانه باید با ساخت فیلم کوتاه و سایر تولیدات، برخی اعمال (نماز و روزه و ...) و برخی مناسک (تولد ائمه اطهار یا شهادت آنها و ...) را برای کودک یادآوری کرده و به آموزش غیر مستقیم او بپردازد. ۶- رسانه باید با تولیدات خود برخی امور مثل صدقه دادن اثرات آن، کمک به سایرین و عدم بی توجهی به دیگران و پیوند این مسائل با آداب و مناسک دینی را آموزش دهد. (نذری دادن و ...) این بخش باید منجر به تحرک کودک برای شرکت در مراسمات یا تکرار رفتارهای خیر شود. والدین باید در این بخش به تقویت نگاه مذکور یاری رسانند. ۷- رسانه باید برخی امور معروف و نیک را با تکرار و تداعی معانی در کودکان نهادینه کند. (مثل دعای قبل از غذا خوردن یا گفتن بسم الله الرحمن الرحیم قبل از انجام کارها و ...) این موضوع باید در تمام تولیدات رسانه ای مربوط به کودک رخ دهد. به عنوان جز لاینفکی از زیست کودک قلمداد شود. ۸- رسانه باید فرق میان نقد و تحقیر و ... و اثرات هر یک را برای کودک در قالب‌های مناسب بازنمایی و ارائه کند. این بازنمایی می‌تواند در قالب نمایش، پویانمایی و ... باشد. ۹- رسانه باید بتواند به کودک بیاموزد که رفتار و گفتار نیکو همواره مورد تشویق و تأیید است و برای حل رفتارهای نامناسب چه باید کرد. ۱۰- رسانه باید با تولیدات خود نشان دهد که خانواده خط مقدم احساس ارزشمندی فرد است و روش‌های ایجاد آن چیست. این بخش برای خانواده باید ناظر به تقویت این جایگاه و تلاش برای القای آن به کودک باشد و برای کودک باید در قالب رفتار عملی والدین در بازنمایی‌های رسانه ای پیگیری شود.	

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

ارزشیابی

ارزشیابی

ارزشیابی عنصری جدایی ناپذیر از فرایند برنامه‌تعلیم و تربیت است که در بررسی میزان دستیابی به اهداف و شناسایی نقاط قوت و ضعف برنامه و دیگر عناصر آن کاربرد دارد. برنامه‌ریزان، متولیان و مجریان بدون لحاظ نتایج ارزشیابی، قادر به بازسازی و بهبود برنامه نیستند.

براساس رویکرد و اصول حاکم بر برنامه تربیت و یادگیری دوره پیش از دبستان مبنی بر امانت الهی بودن کودک و زمینه‌سازی برای شکوفایی فطرت توحیدی او، ارزشیابی در این دوره باید ضامن رشد و تعالی همه جانبه کودک باشد.

با توجه به ویژگی‌های کودکان در هفت سال اول و به تبع آن اقتضائات در تربیت ایشان، فرایند ارزشیابی پیش از ارزشیابی از متربی، نقاط ضعف و قوت برنامه و عوامل مؤثر در آن است. زیرا تمامی عناصر برنامه معطوف به تربیت و یادگیری کودک می‌باشد. به طوریکه علاوه بر متربی باید از برنامه و متولیان اجرای آن اعم از منابع انسانی و خانواده و همچنین محیط و رسانه ارزیابی مستمر به عمل آید. به همین منظور در جدول پیوست نمایه ارزشیابی جامع در برنامه تربیت و یادگیری دوره پیش دبستان ارائه شده است. در ادامه نکات و استانداردهای ارزشیابی مربوط به متربی آمده است.

در ارزشیابی از متربی پیش از دبستانی نیز باید به نکات و اصولی توجه شود که اهم آنها عبارت‌اند از:

- ۱- توجه به علاقت، نیازها و تفاوت‌های فردی کودکان در هفت سال اول، به جای تأکید بر رسیدن کودک به حد خاصی از یادگیری، بر میزان موفقیت و توانایی‌های او تمرکز داشته و از مقایسه با کودکان دیگر پرهیز شود.
- ۲- در ارزشیابی به رشد همه جانبه و تعالی کودک در راستای شکوفایی فطرت توحیدی او تأکید می‌شود.
- ۳- در فرآیند یادگیری بیش از تأکید بر نتیجه محوری بر تلاش و فعالیت کودک تأکید می‌شود.
- ۴- در بازخورد به اولیای کودک باید بر توانایی‌های او تأکید شود و در عین واقع بینی نباید موجب نگرانی خانواده شود.
- ۵- مربی نقش هدایت‌گر و مربی‌گری دارد و در فرایند ارزشیابی باید از نقش‌های در مانگری روان‌شناسی و... پرهیز نماید و در صورت مواجهه با کودکان با مسائل و مشکلات خاص لازم است قبل از هر اقدام با هماهنگی مدیر و مشاوران بطور مناسب اولیا را مطلع نمایند و پیگیری مسائل چنین کودکانی را به متخصص مربوط بسپارند.

۶- مربی در تشویق نوآموزان، تعادل، پرهیز از افراط، تفریط، تشویق‌های گروهی، تشویق‌های کلامی بیش از مشوق‌های مادی مورد تأکید است.

۷- ارزشیابی مرحله پایانی در یادگیری نیست بلکه فرایندی است که امکان کسب تجربه موفقیت و فرصت‌های جدیدی برای تربیت و یادگیری کودک فراهم می‌آورد.

در ادامه استانداردهای ارزشیابی از نوآموزان به تفکیک اهداف هشتگانه و در دو گروه سنی دو تا چهارسال و چهار تا شش سال ارائه شده است.

استانداردهای ارزشیابی ۴ تا ۶ سال

۱- نام و کاربرد برخی اعضای بدن خود را می‌داند. ۲- حواس پنجگانه خود و عضو مربوط به آن را می‌شناسد و با دقت از آنها استفاده می‌کند. ۳- فعالیت‌های جسمی خود را با استفاده از عضلات ریز و درشت، با نشاط و هماهنگ انجام می‌دهد. ۴- غذاها و خوراکی‌های مفید را می‌شناسد و به استفاده از آنها مطابق با وعده‌های غذایی منظم، میل نشان می‌دهد. ۵- برخی فواید خواب را می‌داند و به موقع و کافی می‌خوابد. ۶- با رعایت بهداشت فردی و استفاده از وسایل شخصی بهداشتی از بدن خود مراقبت می‌کند. ۷- برخی روش‌های خود مراقبتی را می‌داند و از اقدامات خطرناک پرهیز می‌کند.	هدف اول: با شناسایی ویژگی‌ها و توانمندی‌های حسی - حرکتی خود، رفتارهای متناسب با رشد و سلامت انجام دهد.
۱- با نعمت‌های خداوند در طبیعت آشنا شده و نسبت به حفظ و مراقبت آنها علاقه نشان می‌دهد. ۲- به فعالیت در طبیعت اشتیاق دارد و از آلوده کردن و صدمه زدن به آن دوری می‌کند. ۳- با محله و مرکز آموزشی خود آشناست و در پاکیزگی آنها مشارکت می‌کند. ۴- برخی ویژگی‌های محیط ایمن و طیب را می‌داند و به حضور در آن علاقه نشان می‌دهد. ۵- با مفاهیم اولیه و ساده خرید و فروش آشنا می‌شود. ۶- روش‌های ساده صرفه جویی در مصرف منابع را به کار می‌گیرد.	هدف دوم: با آشنایی نسبت به محیط زندگی، طبیعت و منابع، به حفظ آنها علاقه نشان دهد.
۱- زیبایی‌های محیط و طبیعت را توصیف می‌کند. ۲- به گوش دادن، زمزمه و تولید صداهای موزون (بدون ابزار موسیقی) متناسب با فطرت کودکانه علاقه دارد. ۳- به فعالیت‌های هنری با هدایت مربی علاقه نشان می‌دهد. ۴- آثار هنری خود و دیگران را توصیف و درباره آنها گفت‌وگو می‌کند. ۵- به مشاهده و استفاده از صنایع دستی، هنری و سنتی ایرانی علاقه نشان می‌دهد.	هدف سوم: با مشاهده زیبایی‌های محیط و خلقت، دریافت‌های خود را به زبان هنر ابراز کند.

۱- به محبت خانواده، مربی، همسالان و نزدیکان با کلام و رفتار باز خورد مناسب نشان می‌دهد. ۲- حضور با آرامش در کنار خانواده، همسالان و نزدیکان بروز می‌دهد. ۳- با نقش خود در خانواده و مرکز آموزشی آشنا است و به آن علاقه نشان می‌دهد. ۴- در خانه، مرکز آموزشی و محیط اجتماعی رفتارهای پسندیده انجام دهد. ۵- به آراستگی، نظافت و پوشش مناسب با آموزه‌های دینی، ملی و بومی علاقه نشان می‌دهد. ۶- با آشنایی نسبت به نمادهای ملی و دینی به آنها احترام می‌گذارد و به مسلمان و ایرانی بودن خود افتخار می‌کند. ۷- با برخی مناسبت‌ها، اماکن، مراسم دینی و ملی آشنا است و به آنها علاقه نشان می‌دهد. ۸- هیجانانگیز خود را به طور مناسب بروز می‌دهد. ۹- به هیجانانگیز دیگران، پاسخ مناسب می‌دهد. ۱۰- با منافع عینی بعضی از مشاغل در زندگی روزمره آشنا است و آن را بیان می‌کند. ۱۱- با مراحل تولید برخی محصولات دامی و کشاورزی آشنا است. ۱۲- با علائم استاندارد بر روی کالاها آشنا است و استفاده از آنها را ترجیح می‌دهد. ۱۳- به فواید تولید توسط خود و استفاده از کالای ایرانی علاقه‌مند است. ۱۴- با برخی آداب و اعمال عبادی آشنا است و به انجام آنها علاقه نشان می‌دهد. ۱۵- به خود و خانواده احترام می‌گذارد.	هدف چهارم: با نقش و هویت خود در خانواده و جامعه آشنا شده و رفتارهای مبتنی بر ارزش‌های اسلامی را بروز دهد.
۱- مهارت‌های گوش دادن در یادگیری زبان فارسی را به کار می‌گیرد. ۲- مهارت‌های سخن گفتن در یادگیری زبان فارسی را به کار می‌گیرد. ۳- مهارت‌های مقدماتی خواندن در یادگیری زبان فارسی را به کار می‌گیرد. ۴- مهارت‌های مقدماتی نوشتن در یادگیری زبان فارسی را به کار می‌گیرد. ۵- در گفتگو از کلام طیب استفاده می‌کند.	هدف پنجم: با علاقه به کاربرد زبان فارسی، توانش ارتباطی خود را با کلام طیب ابراز کند.
۱- با برخی از رسانه‌ها و محتوای مفید و مناسب آنها آشنا است و چگونگی استفاده از آن را یاد می‌گیرد. ۲- به استفاده از وسایل الکترونیکی (تصویری) وابستگی ندارد. ۳- مهارت ارتباط صحیح با دیگران را هنگام استفاده از وسایل الکترونیکی را نشان می‌دهد.	هدف ششم: برای بهره‌مندی صحیح از رسانه‌ها، رفتارهای مناسب انجام دهد.
۱- اغلب فعالیت‌ها را با دقت و تمرکز انجام می‌دهد. ۲- توانایی تشخیص و یادگیری مفاهیم ساده را دارد. ۳- برای کسب تجربه و بینش، به مداخله و کشف در محیط می‌پردازد. ۴- برای یادگیری و سرگرمی از کتاب استفاده می‌کند. ۵- برخی مهارت‌های پایه تفکر را در مواجهه با چالش‌های ساده (فردی و گروهی) به کار می‌گیرد. ۶- از برخی فناوری‌های نوین استفاده می‌کند. ۷- برای درستی یا نادرستی فعالیت‌های خود دلایل منطقی ساده ارائه می‌دهد. ۸- برای حل مسائل راه حل‌های عملی و خلاقانه ارائه می‌دهد. ۹- برای تولید یک محصول یا انجام پروژه با بهره‌مندی از هدایت مربی، پشتکار دارد.	هدف هفتم: با به کارگیری مهارت‌های پایه یادگیری و تفکر، سازندگی خود را بروز دهد.

هدف هشتم: با صفات خداوند مهربان، پیامبر گرامی اسلام(ص)، قرآن کریم و پیشوایان دین به ویژه امام زمان(عج)، آشنا شده و به آنها انس و علاقه نشان دهد.	۱- خداوند مهربان را دوست داشته و ایشان را دوست دار خود و سایر انسان‌ها و آفریده‌ها می‌داند. ۲- کارهای خوب را خداپسندانه می‌داند و به انجام آنها علاقه نشان می‌دهد. ۳- اسم پیامبر گرامی اسلام (ص) و برخی صفات ایشان را می‌داند. ۴- پیشوایان دین را دوست داشته و آنها را دوست دار خود می‌داند. ۵- با برخی قصه‌ها و پیام‌های قرآن کریم آشنا است. ۶- با برخی آداب احترام به قرآن کریم آشنا است و به رعایت آنها علاقه نشان می‌دهد. ۷- به شنیدن قرائت زیبای قرآن کریم و حفظ برخی سوره‌های کوتاه علاقه‌مند است.

▲ استانداردهای ارزشیابی ۲ تا ۴ سال

هدف اول: با شناسایی ویژگی‌ها و توانمندی‌های حسی - حرکتی خود، رفتارهای متناسب بارشد و سلامت انجام دهد.	۱- نام برخی اعضای بدن خود را می‌داند. ۲- حواس پنجگانه خود را می‌شناسد و از آنها استفاده می‌کند. ۳- فعالیت‌های جسمی خود را با استفاده از عضلات ریز و درشت، با نشاط و آزادی عمل انجام می‌دهد. ۴- وعده‌های غذایی را می‌شناسد و به خوراکی‌های مفید مطابق با الگوی خانواده میل نشان می‌دهد. ۵- خواب کافی داشته و در زمان معین می‌خوابد. ۶- به رعایت بهداشت فردی و استفاده از وسایل شخصی بهداشتی علاقه نشان می‌دهد. ۷- به هشدارهای نزدیکان در پرهیز از اقدامات خطرناک توجه می‌کند.
هدف دوم: با آشنایی نسبت به محیط زندگی، طبیعت و منابع، به حفظ آنها علاقه نشان دهد.	۱- به حضور در محیط ایمن و طیب علاقه نشان می‌دهد. ۲- اسامی بعضی از نعمت‌های خداوند در طبیعت را می‌داند و به آنها علاقه نشان می‌دهد. ۳- به فعالیت در طبیعت اشتیاق دارد و به هشدارهای نزدیکان در مورد خطرات و آلودگی‌های موجود در محیط زیست و طبیعت عمل می‌کند. ۴- با فضای بیرونی خانه و مرکز آموزشی خود آشنا است و به پاکیزگی آنها علاقه نشان می‌دهد. ۵- با مفاهیم ساده خرید و فروش آشنا می‌شود. ۶- با روش‌های ساده صرفه جویی در مصرف منابع آشنا است.
هدف سوم: با مشاهده زیبایی‌های محیط و خلقت، دریافت‌های خود را به زبان هنر ابراز کند.	۱- به زیبایی‌های محیط و طبیعت علاقه نشان می‌دهد. ۲- به گوش دادن و تولید صداها (بدون ابزار موسیقی) علاقه نشان می‌دهد. ۳- در فعالیت‌های هنری خود احساس آزادی عمل و لذت می‌کند. ۴- آثار هنری خود را توصیف می‌کند.

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

استلزامات اجرایی

استلزامات اجرایی

در تربیت کودک عوامل مختلفی مؤثر هستند که هر کدام دارای اهمیت و نقش ویژه‌ای بوده اما نقش خانواده، مدیر، مربی، محیط و رسانه بسیار پررنگ است. از این رو میزان آگاهی و همراهی هر کدام از این عوامل مشتمل بر رویکرد، اهداف و دیگر عناصر برنامه در تحقق تربیت مطلوب کودکان در دوره بنیادین تربیتی پیش از دبستان بسیار اهمیت دارد. از آنجایی که نقش مدیر در اجرای برنامه اهمیت دارد در ادامه صلاحیت‌های مدیر و انتظارات از او ارائه می‌شود.

الف) صلاحیت‌ها

- ۱- برخورداری از توانایی ایجاد سازمان یادگیرنده
- ۲- برخورداری از توانایی رهبری مهد و پیش دبستان
- ۳- برخورداری از توانایی همکاری بین دستگاہی
- ۴- برخورداری از توانایی رشد جامعه و مجموعه تحت مدیریت
- ۵- برخورداری از دانش بین رشته‌ای
- ۶- برخورداری از توانایی به‌کارگیری قانون کودک و خانواده
- ۷- برخورداری از سلامت روان
- ۸- برخورداری از توانایی انجام ارزشیابی همه‌جانبه
- ۹- برخورداری از توانایی به‌کارگیری دانش تعلیم و تربیت

ب) انتظارات

- ۱- اجرای قوانین: قوانین، اسناد و ابلاغیه‌های سازمان‌های متولی به‌ویژه آموزش و پرورش را اجرا می‌کند و نسبت به ایجاد و حفظ برنامه‌های باکیفیت متعهد می‌باشد.
- ۲- حقوق کودک و خانواده: با قانون حمایت از اطفال و خانواده آشنا می‌باشد و از آن برای استیفای حقوق کودک و خانواده استفاده می‌کند.
- ۳- پیوند کودک - خانواده: پیوند کودک و خانواده را درک می‌کند و از تحکیم آن حمایت می‌کند.

۴- گزینش کارکنان: تحصیلات مریمان و سوابق آنها مرتبط باشد، به ویژه در بخش شیرخوارگان، سابقه کار با این گروه سنی را داشته باشد. تجربه، ویژگی های فردی، بسیار مورد اهمیت است زیرا موفقیت یک مجموعه به کارکنان آن بستگی دارد که باید افراد متعهد، صبور، انعطاف پذیر، سالم، پرانرژی، علاقه مند به یاددهی- یادگیری را انتخاب نمود. مورد دیگر از مهارت های لازم برای گزینش، توانایی مربی گری است، مثلاً: خوب گوش دادن، حل مسئله، تفکر نقاد.

گزینش کارکنان باید در یک فرایند استاندارد شامل پرسشنامه، مصاحبه و تست و توسط یک تیم چند تخصصی انجام گیرد.

۵- استخدام: در این قسمت مدیر باید عنوان شغل و توصیف مختصر از شغل را ارائه دهد. مدت زمان قرارداد، میزان حقوق، شرایط کاری، اولویت ها و تاریخ شروع به کار مشخص شود.

۶- آشناسازی کارکنان جدید: مدیر کارکنان جدید را با مرکز و اعضای سابق آن آشنا می کند.

۷- خط مشی مرکز: بیانیه خط مشی های کارکنان یک سند مکتوب روابط کارمند- کارفرماست که باید روشن، دقیق و سازمان یافته نوشته شود. جزئیات استخدام، محیط فیزیکی، میزان حقوق و انتظارات در آن مشخص باشد و هر چند وقت یکبار با توجه به تغییرات علمی و اجتماعی به روز شود.

۸- سلامت کارکنان: مسائل سلامت و ایمنی کارمندان بررسی شود. مثلاً از نظر واکسیناسیون بررسی شوند. بیماری های انگلی را هم آزمایش بدهند.

۹- بهداشت روانی کارکنان: بهداشت روانی کارمندان به طور مرتب ارزیابی و برای ارتقای آنها برنامه ریزی کند. مدیر یک همکار نیمه وقت روانشناس هم داشته باشد تا هم مسایل مرکز را با او در میان بگذارد و هم مسئله سلامت روان کارمندان را بهبود ببخشد.

۱۰- نیروی جایگزین: کارکنان جایگزین برای کلاسها مشخص شود.

۱۱- ارزشیابی عملکرد: به طور منظم و پیوسته باید عملکرد کارکنان و برنامه های مرکز را مورد بررسی قرار دهد و نقاط قوت و ضعف را استحصال و برای رشد کارکنان و برنامه ها به کار گیرد.

۱۲- خود ارزیابی: ارزیابی مدیر توسط خود، کارکنان، خانواده ها و هیئت مدیره سالانه انجام و برای رشد حرفه ای خود از نتایج آنها استفاده کند.

۱۳- رشد حرفه ای کارکنان: به صورت مستمر با توجه به اهداف و برنامه های دوره، کارکنان آموزش های به روز ببینند تا بتوانند به اهداف مدنظر دوره برسند.

۱۴- پیشگیری از فرسودگی شغلی: فرسودگی در هر شغلی وجود دارد اما رفتار مدیر و بقیه کارکنان در این زمینه بسیار مؤثر است. مدیر باید بتواند مشکلات فردی کارکنان را محترمانه در نظر بگیرد و راهکارهایی در وقت مناسب ارائه دهد. به استرس های محیط کاری دامن نزنند و در نقش مدافع و راه حل دهنده ظاهر شود.

- ۱۵- مدیریت مالی: مدیر باید بودجه مالی مورد نیاز مرکز را محاسبه کند. کنترل هزینه‌های مورد نیاز، جمع‌آوری دستمزدها و هزینه‌ها، ثبت گزارش مناسب در مورد هزینه و درآمدها، ارایه تحلیل ماهانه و سالانه در مورد هزینه‌های صورت گرفته و ارائه تحلیل سالانه در زمینه بودجه به هیئت مدیره را انجام دهد.
- ۱۶- برنامه تغذیه و سلامت کودک: مدیر باید برنامه‌هایی در مورد تغذیه و سلامت تدوین کند. این برنامه‌ها شامل داشتن درک درستی از تغذیه سالم و طیب، طراحی و مشارکت برای برنامه ریزی غذایی از جمله فهرست غذا، ثبت پرونده سلامت برای تمام کودکان، ارجاع خانواده‌ها به سازمان‌های اجتماعی مرتبط برای دریافت کمک‌های ویژه می‌باشد.
- ۱۷- ثبت نام: مدیر در زمینه ثبت نام هم یک سری وظایفی دارد که باید مورد توجه قرار بگیرد. ثبت نام کودکان و ایجاد فهرستی دقیق از افراد در انتظار، مصاحبه با والدین جدید و ارائه اطلاعات در مورد شرایط مرکز، تهیه کتابچه راهنما برای والدین و بروز کردن آن.
- ۱۸- شبکه سازی: وظیفه دیگر مدیر در زمینه روابط اجتماعی مناسب است که شامل تبیین اهداف مرکز برای بازدید کنندگان، ارتباط با سازمان‌ها و شبکه‌های اجتماعی و استفاده از انتظارات و امکانات آنها
- ۱۹- آموزش والدین: وظیفه دیگر مدیر، برنامه‌ریزی و اجرای فعالیت‌های آموزشی برای والدین، مطلع نمودن والدین از پیشرفت کودکانشان، استفاده از ظرفیت والدین برای ارتقای سلامت روان دیگر والدین یا کودکان و جلب مشارکت آنها برای هدایت بهتر مرکز
- ۲۰- شیرخوارگاه: در مورد نقش مدیر در شیرخوارگاه، تمام موارد باید لحاظ شود. فقط روی تجربه و کار عملی مربی با شیرخوار بسیار باید تأکید کرد که هم بسیار صبور باشد و هم آموزش‌های لازم را برای کار با کودک زیر ۲ سال دیده باشد.